

**AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ EĞİTİM SİSTEMİ:
KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA**
AMERICAN EDUCATION SYSTEM: A COMPARATIVE STUDY

Gökhan BAŞ*

*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı. gokhanbas51@gmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Eğitim Sistemini tanıtmak ve Türk Eğitim Sistemi ile karşılaştırmaktır. Çalışmada, Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi farklı yönlerden (örn., eğitim yapısı, eğitim programı ve öğretim, yönetici seçme, eğitim denetimi, özel eğitimi, öğretmen eğitimi, eğitimin finansmanı, uluslararası sınavlar, vb.) ele alınarak, bu farklı yönler başlıklılar altında açıklanmıştır. Daha sonra, Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi içerisinde ele alınan tüm başlıklar Türk Eğitim Sistemi ile karşılaştırılmış ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi, Türk Eğitim Sistemi, Karşılaştırmalı Eğitim.

ABSTRACT

The purpose of this study was to introduce the Education System of the United States of America (USA) and to compare it with the Turkish Education System. The Education System of the United States of America was held from different factors (e.g., education structure, curriculum and instruction, principal selection, educational supervision, special education ,teacher education, finance for education, international examinations, vs.) and these factors were explained under headlines in the study. After that, the headlines held under the Education System of the United States of America were compared with the Turkish Education System, and then the data collected were evaluated.

Keywords: American Education System, Turkish Education System, Comparative Education.

GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri (the United States of America), toplam elli eyaleti ve bir de federal bölgesi olan federal anayasal bir cumhuriyettir. Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Kuzey Amerika kıtasında yer almaktadır. ABD, kuzeyde Kanada ve güneyde ise Meksika ile komşudur. ABD, Pasifik ve Atlantik okyanusları arasında yer almakla birlikte, özellikle Karayiplerde ve Pasifik okyanusunda pek çok adaya sahiptir. Amerika Birleşik Devletleri 9,83 milyon km²'lik çok geniş bir alanda kurulmuştur. ABD, gerek toprak genişliği, gerekse de nüfus yoğunluğu açısından dünyada üçüncü sırada bulunmaktadır (The World Factbook, 2011). Amerika, dünyada en fazla etnik çeşitliliğe sahip çok kültürlü ülkelerin de en başında gelmektedir (Adams ve Strother-Adams, 2001). Amerikan ekonomisi, dünyanın en geniş ölçekli ekonomisi olması özelliğinin yanında, 2009 yılı tahmini bütçesi 14,3 trilyon dolardır (IMF, 2010). Amerika'nın resmi dili İngilizce, resmi dini ise Hıristiyanlıktır.

Amerika Birleşik Devletleri, on üç Amerikan kolonisinin İngiliz İmparatorluğuna karşı ayaklanmışlardır. İsyan eden bu koloniler, İngiltere'ye karşı yürütmüş oldukları mücadeleyi kazanarak 4 Temmuz 1776 yılında imzaladıkları "Bağımsızlık Bildirgesi" (Declaration of Independence) ile bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Şu anda da yürürlükte olan Amerikan Anayasası 17 Eylül 1787 yılında kabul edilmiş olup, kabul edilen bu anayasa ile Amerika Birleşik Devletleri bir koloni devletinden çoğulcu demokrasiye dayalı federal bir cumhuriyet halini almıştır (Dull, 2003). ABD; federalizm, hızlı gelişme ve güçlü birlik gibi büyük devletlerin avantajlarıyla hürriyet ve küçük grupların inisiyatifini ile küçük devletlerin avantajlarını bir pota içinde eritmeyi başarmıştır (Erdoğan, 2003).

Amerika Birleşik Devletleri, eyaletlerden oluşan bir devlettir. Her eyaletin kendi seçmiş olduğu valisi, meclisi, anayasası, mahkemesi ve bütçesi bulunmaktadır. Bütün eyaletler sınırları içerisinde kanun çıkarma ve vergi toplama yetkisine sahiptir. Federal hükümet ulusal düzeyde savunma, ulusal ekonominin yönetimi ve uluslar arası ilişkilerden sorumludur. Siyasal sistemde Başkan, yürütme organının da başkanı konumundadır. Başkan, her dört yılda bir halkın seçmiş olduğu delegeler tarafından aday gösterilerek, halk tarafından seçilmektedir. Bu arada, bazı eyaletlerde oy kullanabilmek için okuma-yazma bilme, hatta belirli bir gelir düzeyine sahip olma zorunluluğu bulunmaktadır. Adaylar, Başkan seçilebilmek için "ikinci seçmen grubu" olarak adlandırılan delegelerin (538) mutlak çoğunluğunun (270) oyunu almak zorundadırlar. Başkan'a yönetim sürecinde en fazla yardımcı olan birimler; başkan yardımcısı, kabine ve yürütme örgütüdür. Yürütme örgütü; Başkan'ın doğrudan temas halinde olduğu Beyaz Saray Ofisi, bütçe ofisi, İktisadi Danışmanlar Konseyi, Ulusal Havacılık ve Uzay Konseyi, Planlama Ofisi gibi organlardan oluşmaktadır. Amerika Birleşik Devletlerinde iki tip meclis bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi olan "Senato" her iki eyaletten seçilen iki senatörden oluşmaktadır. İkinci meclis olan "Temsilciler Meclisi" ise yaklaşık 350 bin kişiye bir milletvekilinin düştüğü 438 üyeden oluşmaktadır (Erdoğan, 2003; Harmancı, 2007).

On iki üyeden oluşmakta olan kabinenin temel işlevi Başkan'a yardımcı olmaktır. Kabine siyaset yapıcı bir organ olmayıp, Başkan'ın dileklerine uygun hareket eden bir kurum özelliğindedir. Kabine üyeleri, Senatonun onayı ile Başkan tarafından atanmaktadır. Bakanlar doğrudan doğruya Başkan'a bağlı bulunmaktadır. Başkan, bakanları atarken Senatonun onayı almak zorundadır. Ancak, gerekli görüldüğü durumlarda doğrudan azledebilme yetkisine sahiptir. Amerikan siyasal sisteminde hükümet, başka demokrasilerde olduğu gibi seçimi kazanan partiye bağlı bulunmamaktadır. Nitekim, zaman zaman Başkanların kabineye bir-iki üyeyi karşı partiden aldığı bile görülmektedir. Başkan, Kongreden çıkan bir yasa taslağını veto etme yetkisine sahiptir. Veto

edilen yasa, taslağın tekrar çıkarılabilmesi için Temsilciler Meclisi ve Senatonun üçtüs ikisinin oyu gerekmektedir. ABD, siyasal sisteminin bir başka özelliği de seçimlerde Başkan ile birlikte başkan yardımcısının da aynı anda seçilmesidir (Erdoğan, 2003).

Amerikan Eğitim Tarihine Kısa Bakış

Amerika Birleşik Devletleri kurulmadan önce eğitim-öğretim faaliyetleri kilisenin kontrolünde yapılmaktaydı. Dolayısıyla bu yıllarda ne kadar kilise varsa, o kadar farklı eğitim sisteminin var olduğu ifade edilebilir. Bu yıllarda okulun temel işlevi İncil'i öğretmek ve ait olunan mezhebin ilkelerini benimsetmek çerçevesinde odaklaşmaktaydı (Erdoğan, 2003).

İlk Amerikan okulu, 13. yüzyılda koloniler zamanında kurulmuştur. 1635 yılında açılan Boston Latin Okulu hem ilk kamu okulu olma, hem de Amerika Birleşik Devletlerinin en eski okulu olma özelliğine sahiptir (Urban ve Wagoner, 2009).

Kolonistler özellikle bireyi ailenin, kilisenin ve toplumun geleneksel özellik ve değerleri ile eğitmek istemişlerdir. Okullar daha sonraları "toplumsal sosyalleşme" rolünü üstlenerek, bireyi toplumsal hayata hazırlamaya çalışmışlardır (Cremin, 1979; Unger, 2007).

Zaman sonra koloniler tarafından kurulan okullar ihtiyaçlara cevap verememeye başlamışlardır. Genelde kilisenin kontrolünde bulunan okullar İncil'i öğretmekten ve bireye toplumsal kültürü aktarmaktan başka bir işlev görmemeye ve gelişen ve değişen şartlara uygun birey yetiştirememeye başlamışlardır (Urban ve Wagoner, 2009). Önceleri kilisenin kontrolünde yapılan eğitim-öğretim faaliyetleri Amerika Birleşik Devletlerinin kurulması ile birlikte ulusal düzeyde yapılmaya başlanmış ve eğitimde federal sistem kurularak, eyaletlerin eğitim konusunda tamamıyla yetkilendirilmesi sağlanmışır. Erdoğan'a (2003) göre eğitimde federal sistemin oluşturulması, eğitimde ulusallaşma devrinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Zira, Amerika'da okul sistemi 1840'ların sonlarına kadar genel anlamda özel ve organize olamamış bir durum sergilemiştir (Vinouskis, 1987).

18. yüzyılın sonlarında köyden kente göç sonrasında kentleşmenin artması ile birlikte eğitimde "metropolitan deneyim" yaşanmaya başlanmıştır. Endüstrinin gelişmesiyle de mesleki eğitim alanında adımlar atılmaya başlanmıştır. Amerikan toplumunun çok kültürlü bir yapıya sahip olmasından ve eğitimde farklı ihtiyaçlara cevap verebilmek amacıyla "çok kültürlü eğitim" uygulamasına gidilmiştir (Erdoğan, 2003). Bu eğitim uygulamasındaki amaç Amerikan toplumunu oluşturan farklı din, dil, ırk gibi özelliklere sahip olan bireylere ve toplumlara eşit şartlarda eğitim vermek olmuştur (Spring, 1998). Amerika, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla tüm eğitimsel yetkiyi eyaletlere bırakmıştır; ancak, Amerika eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaya çalışırken, uluslar arası dinamikleri ve gelişmeleri de görmezden gelmiştir. Nitekim, Kliebard'a (2004) göre, SSCB'nin (bugünkü ismi ile Rusya) 1957 yılında Sputnik adlı uzay mekiğini uzaya göndermesi sonucunda soğuk savaş rekabetini eğitim sistemi üzerinde yoğunlaştırması, Amerikan Eğitim Sisteminde ciddi yapısal değişikliklere gidilmesine sebep olmuştur.

ABD'de eğitim ve öğretimin yaygınlaştırılması, SSCB'nin 1957 yılındaki uzaya çıkma başarısından sonra öncelikli amaç olmaktan çıkmıştır. Bu tarihe kadar ABD'ye eğitimde fırsat eşitliği sağlama yönünde en başarılı olmuş ülke olarak bakılabilir. Bu tarihten sonra ise eğitim anlayışında ve okul sistemlerinde bir takım değişiklikler yaşanmıştır (Erdoğan, 2003). Zira, Amerika SSCB'nin uzayda başlatmış olduğu yarışta geri

kalmamış ve 1961 yılında Ay'a ilk kez bir uzay mekiği göndermiştir. Bu zamandan sonra eğitimde ezbercilik yerine araştırma ve eleştirel düşünme becerilerinin kazandırılmasına ağırlık verilmeye başlanmıştır (Button, 1989). Özellikle, ifade edilen bu tarihlerden sonra Amerikan eğitimi gözle görülebilir bir ivme yakalamıştır. Bugün, Amerika Birleşik Devletleri eğitim (ve daha pek çok alanda) konusunda söz sahibi ülkelerin en başında gelmekte ve eğitim konusunda yapılan akademik yayınların yarısından fazlasını üretir bir konumda bulunmaktadır (Parkerson ve Parkerson, 2001). Nitekim, Amerikan Eğitim Sistemi eğitim alanında yapmış olduğu bu ciddi atılım sonucunda Dewey, Bruner, Gardner, Ausebel, Bloom, vb. daha pek çok eğitimciyi dünya eğitim bilimine kazandırmış bulunmaktadır.

Amerikan Eğitim Sistemi

Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi büyük ölçüde yerinden yönetime dayalı bir eğitim sistemi olma özelliği göstermektedir. ABD anayasasına göre okulları açmak ve yönetmek yetkisi eyaletlere ve yerel hükümetlere bırakılmıştır. Bu yüzden eğitim programlarını belirleyen ve düzenleyen ulusal bir mevzuat bulunmadığı gibi, okul yapısını belirleyen herhangi bir ulusal düzenleme de söz konusu değildir. Buna rağmen federal hükümetin yönetim, denetim ve izin verme gibi düzenlemeler haricinde önemli görevleri bulunmamaktadır. ABD Eğitim Sisteminde yerinden yönetim sistemi Amerikan yönetim tarihi ile birlikte gelişmiştir (Erdoğan, 2003; Harmancı, 2007). Bu açıdan, Amerikan Eğitim Sisteminde okulların yönetimi eyaletlere ve yerel hükümetlere bırakılmıştır. Amerikan Eğitim Sistemi, eğitimde yerel yönetimlere devredilmiş bir sistemdir. Her eyalet kendi eğitim sistemi içerisinde uygun bir şekilde örgütlenme ve çalıştırma hak ve sorumluluklarına sahiptir (Bolay ve diğerleri, 1996). Buna göre, Amerika'da teorik olarak 50'nin üzerinde farklı eğitim sisteminin bulunduğunu söylemek yanlış bir saptama olmayacaktır (Erdoğan, 2003). Ancak, eyalet düzeyinde çözülemeyen problemlerin ortaya çıkması durumunda federal düzeyde çözüm yolu arayışlarına başvurulmaktadır. Federal hükümetin eğitimle ilgili iş ve işlemlerde herhangi bir resmi sorumluluğu bulunmamaktadır (Şahin, 2009). Buna rağmen, federal hükümet özellikle finansman konusunda eyaletlerdeki okullara yardım yapmakta ve sorunlara çözüm yolları aramaktadır. 1980 yılında federal düzeyde bir "Eğitim Dairesi" (U.S. Department of Education) kurulmuştur. Bu federatif makam, direkt yön verme yetkisine sahip değildir; ancak, devlet ve yerel eğitim politikası üzerinde etki etme hakkı üstlenebilmektedir (Ültanır, 2000). Bu dairenin fonksiyonu ülke çapında eğitim konularına önderlik etmek, sistemi değerlendirmek, plan ve hedefleri belirlemek, uluslar arası eğitim faaliyetlerini düzenlemek gibi makro düzeydeki hususları içermektedir (Güçlü ve Bayrakçı, 2004).

Amerikan Eğitim Dairesinin (U.S. Department of Education) görevleri kısaca aşağıdaki gibi sıralanabilir (Bolay ve diğerleri, 1996; Erdoğan, 2003; Harmancı, 2007):

- Bütün eyaletlerde eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak,
- Bütün eyaletlerde yerel çabaları, özel sektörü, toplumsal örgütleri, velileri ve öğrencileri eğitimin kalitesinin geliştirilmesine yönelik teşvik etmek ve desteklemek,
- Toplumun, velilerin ve öğrencilerin eyalet eğitim programlarına ilişkin ilgilerini cesaretlendirmek,
- Başkan'a, kongreye ve topluma karşı eğitim programları ile ilgili bilgi sunmak ve onlara karşı sorumlu olmak,
- Araştırma ve geliştirme faaliyetleri yürütmek,
- Yurt dışı eğitim hareketlerini takip etmek,

- Eğitimdeki federal mali yatırımlarla ilgili tespitler yapmak.

Eyaletler, eğitim etkinliklerinin yürütülmesi konusunda yasal yetki ve sorumluluklara sahiptir. Birçok eyalette eğitim ile ilgili birçok uygulama eyalet anayasasında açık olarak belirtilmektedir. Eyaletlerin bazılarında yetki ve sorumluluk eyalet meclislerinde ilen, bazılarında ise daha alt birim olan bölge idarelerine bırakılmıştır (Harmancı, 2007).

Eyalet eğitim kurulu, eyalet düzeyinde eğitimle ilgili en yetkili olan birimdir. Kurulun bünyesinde genellikle ilk ve ortaöğretim ile yükseköğretimden sorumlu iki ayrı alt kurul bulunmaktadır (Erdoğan, 2003). Bu kurul, eğitim ile ilgili politikaların belirlenmesinde ve bütçenin yönetilmesinde söz sahibidir. Eyalette, eyalet meclisinden sonra eğitim konusunda en yetkili olan eyalet eğitim kurulunu ya eyalet ya da eyalet hükümeti belirlemektedir (Harmancı, 2007). Eyalet eğitim kurulunun görevleri ise şu şekilde sıralanabilir (Erdoğan, 2003):

- Eğitimle ilgili yasaları uygulamak,
- Eyalet eğitim dairesine personel almak,
- Öğretmen ve idareciler için standartları belirlemek,
- Eğitim-öğretim standartlarını belirlemek,
- Eyalet eğitimi için ayrılan kaynağı idare etmek,
- Okulların gelişimi için planlar yapmak,
- Veriler toplamak ve saklamak,
- Danışmanlık birimleri kurmak,
- Vali ve kongre üyelerine önerilerde bulunmak,
- Öğretmenlerin ücretlerini belirlemek,
- Bazı eyaletlerde Eyalet Eğitim Müdürünü atamak,
- Eğitim bölgesi yapısını ve tipini belirlemek,
- Zorunlu eğitim ve okul yılının uzunluğuna karar vermek,
- Personel, öğrenci yönetmeliği, ölçme ve değerlendirme, okul programları ve okul binaları için standartları belirlemek.

Eyalet düzeyinde eğitimden sorumlu olan birimler; (1) eyalet eğitim dairesi ve müdürü, (2) bölge eğitim kurulu ve müdürüdür. Eyalet düzeyinde eğitimde rol oynayan bu birimler aşağıda kısaca açıklanmaktadır.

Eyalet Eğitim Müdürü ve Eğitim Dairesi

Eyalet Eğitim Müdürü, bütün eyaletteki eğitimden sorumlu olan en tepe noktada bulunan kişidir. Müdür, pek çok eyalette Eyalet Eğitim Kurulu tarafından önerilir ve vali tarafından atanır. Bazı eyaletlerde ise doğrudan valinin atamasıyla seçilmektedir. Müdürler, genellikle eğitim konusunda uzman olan kişiler arasından seçilmektedir. Görev ve yetkileri her eyalete göre değişmektedir (Şahin, 2009). Eyalet Eğitim Dairesi ise eyalet düzeyinde eğitim ile ilgili konularda teknik işleri yürüten ve eyalet hükümetine bağlı olan memurlar ve uzmanlardan oluşan birimdir. Bu daire genellikle Eyalet Eğitim Müdürünün yönetiminde Eyalet Eğitim Kurulunun eğitimin teknik boyutları hakkında bilgilendirme işlevini yerine getirir. Eğitim hakkında verilerin toplanması bu dairenin geleneksel işlevlerinin başında gelmektedir (Erdoğan, 2003).

Bölge Eğitim Müdürü ve Bölge Eğitim Kurulu

Eyaletle bağlı olan bölge, eğitim sisteminin yapılanmasında en tabandaki halkayı oluşturmaktadır. Her eyalet kendi içerisinde değişik “eğitim bölgeleri”ne ayrılmaktadır. Eyalet tarafından bölge düzeyinde yetkilendirilen organ Bölge Eğitim Kuruludur. Bu kurul, eyaletin verdiği yetki ve sorumlulukları kullanır. Personel ve okulların mal varlığı üzerinde yetkilidir. Bazı eyaletlerde program konusundaki yetkiler de bu kurula bırakılmış durumdadır. Kurul, eyalet yardımı alabilmek amacıyla eyaletin eğitim politikaları ile uyum sağlamak durumundadır. Kurul üyelerinin seçimi eyalet anayasasında belirlenmiştir. Bu üyeler bazı eyaletlerde atamayla, bazılarında ise seçim ile belirlenmektedir (Harmancı, 2007).

Bölge Eğitim Müdürünün seçilmesi değişik yollarla gerçekleşebilir. Valinin ataması, Eyalet Eğitim Kurulunun oylaması, Bölge Eğitim Kurulunun oylaması ve bazı eyaletlerde de halkın oyu ile seçilebilir. Bölge Eğitim Müdürünün en temel görevi, Bölge Eğitim Kurulunu eğitimin durumu ile ilgili kuramsal ve pratik konularda bilgilendirmektir (Erdoğan, 2003).

Amerikan Okul Sisteminin Yapılanması

Amerika'da 1850'de çeşitli eyaletler vergilerle desteklenen ilkokullar açılmış ve orta dereceli parasız resmi okulların açılması için bir hareket başlatılmıştı. 1872 yılında Michigan Eyaleti Yüksek Mahkemesi, bir okul bölgesinde yaşayan seçmenlerin bir “high school” (lise) açmaya karar vermelerinin ve bu okulun masraflarını karşılamak üzere vergileri artırmalarının açık olarak hak ve yetkileri dâhilinde olduğunu bildirmişti. Başka eyalet mahkeme kararları da bu durumun aynısını izlemiştir. 1819'da ilk üniversitesinin kurulmasıyla birlikte, diğer birçok eyalet de eyalet üniversiteleri açılmaya başlanmıştır. Böylece, bütün vatandaşlara açık ve devlet hazinesinden yardım gören resmi okul sistemi tamamlanmıştır (Ergün, 1985).

Çağdaş anlamda Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sisteminin temelleri 1991 yılında atılmıştır (Parkerson ve Parkerson, 2001). Amerika Eğitim Sisteminde, insanların dil, din, ırk, cinsiyet ve sosyo-ekonomik faktörler açısından ayrıma tabi tutulmaları kesin bir şekilde yasaklanmış ve bu durum kanunlarla da güvence altına alınmıştır (Adams ve Strother-Adams, 2001). Bu açıdan Amerika Eğitim Sisteminin temel amacının “eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak” ve “herkes için eğitim imkânı tanımak” olduğu anlaşılabilir. Bu itibarla genel olarak Amerika Eğitim Sisteminin genel amaçları şu şekilde sıralanabilir (Paige, Esposito ve Garcia, 2003):

- Bireylerin psikolojik iyi halinin ve biyolojik gelişiminin sağlanması,
- Bireyin sosyal ve duygusal yönlerden gelişiminin sağlanması,
- Her kültürden bireylerin kültürel özelliklerine uygun imkânların sağlanması,
- Her bireyde günlük yaşamda karşılaşılan sorunların çözümüne ilişkin yöntem ve bilgilerin kazandırılması,
- Her bireyde konuşma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi.

Amerikan Eğitim Sisteminin genel amaçları değerlendirildiğinde, özellikle bireylerin psiko-sosyal ve duygusal yönlerden iyi halli olarak yetiştirilmesi, eğitimde kültürel özelliklere dikkat edilmesi gerektiği, günlük yaşamda karşılaşılan problemler karşısında yapıcı ve yaratıcı çözümlerin üretilmesinin sağlanması ve bireyde bulunan konuşma ve yazma gibi en temel becerilerin geliştirilmesinin sağlanmasının öncelikli amaçlar dâhilinde olduğu anlaşılmaktadır.

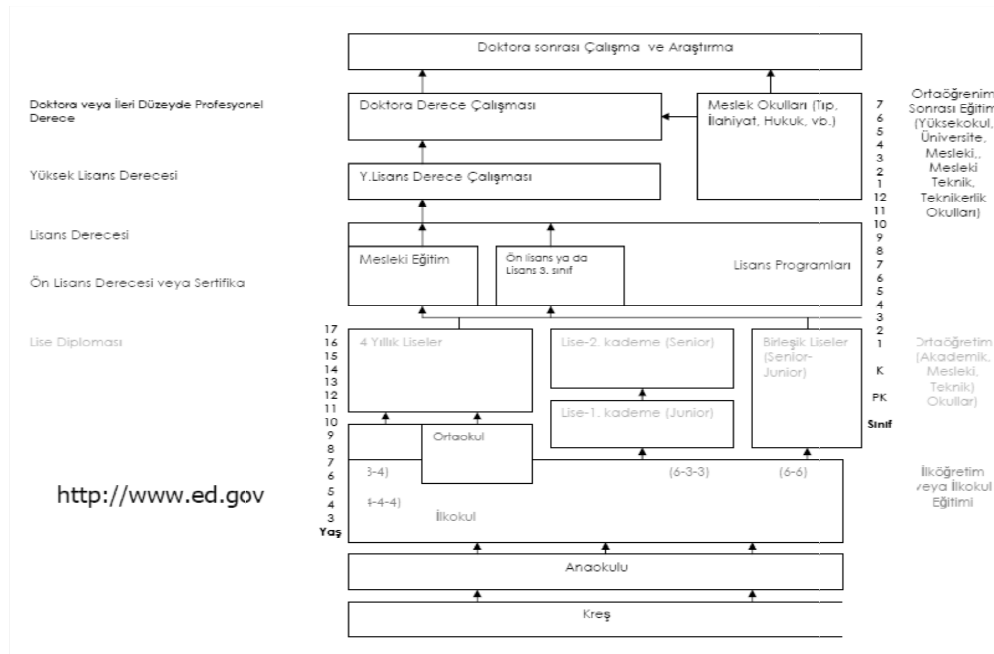

Amerikan Eğitim Sistemi, geniş ölçekli, çeşitli ve hatta kaotik bir durum arz eder bir görünüm sunmaktadır (USA Education in Brief, 2009). Amerika’da; özel ve devlet ilköğretim ve ortaöğretim okulları dâhil olmak üzere pek çok devlet üniversitesi ve kolej ülkenin pek çok yerine yayılmış bulunmaktadır. Zira, bu durum dünyanın en evrensel eğitim sistemlerinden de birini teşkil etmektedir.

Amerika’daki eğitim daha çok kamu sektörü tarafından desteklenmekle birlikte, bu sistem federal, eyalet ve bölgelerin denetim ve finansman desteği altında işlemektedir. Amerika’daki çocuk eğitimi zorunlu olmamakla birlikte, eğitim tüm kamu okullarında öğrencilere ücretsiz olarak sağlanmaktadır. Zorunlu eğitim yaş süreleri eyaletten eyalete değişiklik göstermekle birlikte, zorunlu eğitim 5-7 yaşları arasında başlamakta ve 14-18 yaşları arasında son bulmaktadır (www.nces.ed.gov/programs/coe).

Amerikan Eğitim Sisteminde okul basamakları arasında kesin bir çizgi bulunmamaktadır. Eğitim ilköğretimden ortaöğretimin sonuna kadar sıralanabilse de, eyaletlere göre farklılık göstermektedir. Eyaletlerde öğrenciler hangi kademelerde eğitim görürlerse görsünler, her kademenin süresi ne kadar olursa olsun Amerikan eğitiminde önemli olan öğrencilerin yaklaşık olarak 12 yıllık bir eğitime tabi tutulmalarıdır (Bolay ve diğerleri, 1996; Demirel, 2000; Ültanır, 2000; Erdoğan, 2003; Harmancı, 2007; USA Education in Brief, 2009). Amerikan Eğitim Sistemindeki okul kademeleri Tablo 1’de görülebilmektedir.

Tablo 1. Amerikan Eğitim Sisteminde Okul Kademeleri

Amerika’da belirtilen okul kademelerinde yaklaşık olarak 6 milyon özel ve devlet ilköğretim ve ortaöğretim okulu ile yükseköğretim kurumunda (lisans ve lisansüstü eğitim) 80 milyon öğrenci öğrenim görmektedir. Devletin bu öğrencilerin eğitimine yılda yapmış olduğu yatırım ise yaklaşık olarak 880 milyar dolar civarındadır (USA Education in Brief, 2009).

Amerika’da okul öncesi eğitim zorunlu değildir. Ancak, federal hükümet ailelerin çocuklarını okul öncesi eğitime göndermesi için teşvik sağlamakta ve düşük gelirli aileleri finanse etmektedir. Özellikle, “No Child Left Behind Act” [Hiçbir Çocuk Eğitimsiz Kalmasın] yasasından sonra düşük bir performans gösteren Amerikan Eğitim Sistemi herkesin eğitim alabilmesi için ciddi çabalar göstermiştir. Bunun neticesinde okur-yazar oranı

artırılmış ve okullaşma oranı da yükseltilmiştir. Bugün, Amerika'da okuma-yazma oranı %100'e çok yakın bir durum arz etmektedir (U.S. Department of Education, 2010).

Bir başka taraftan, Amerika'da lise mezunlarının işsizlik oranı 2010 rakamlarına göre %10,8 iken, bu oran yükseköğretim kademesinde %4,9 oranındadır (Zagier, 2010). Diğer taraftan, pek çok eyalette bir akademik yıl 180 günden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaklaşık olarak üçte biri (düşük gelirli) federal hükümet tarafından finanse edilen kahvaltılık ve öğle yemeği yardımı almaktadır (Erdoğan, 2003). Şimdi, yukarıda ifade edilen okul kademeleri sırasıyla ele alınarak, bu kademeler hakkında aşağıda kısa bilgiler verilmeye çalışılacaktır.

Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi eğitim kademesi, Amerikan Eğitim Sisteminin en alt basamağını oluşturmaktadır. Amerikan Eğitim Sisteminin en alt basamağını oluşturan okul öncesi eğitimin temel amacı 4-5 yaşları arasındaki çocuklara güven duygusunu kazandırmak ve onları formal eğitime hazırlamaktır. Okul öncesi eğitim uygulamalarında ev ile aile arasında bir bağ kurulmaya ve iyi bir çalışma ve oynama alışkanlığı kazandırılmaya çalışılmaktadır. Amerika'da okul öncesi eğitim parasız olmakla birlikte, her bir öğretmene yaklaşık olarak 18 öğrenci düşmektedir (Demirel, 2000). Okul öncesi eğitimde gelir düzeyi düşük 3-4 yaşlarındaki çocuklar için federal hükümet tarafından finanse edilen ve yönetilen çocuk gelişim programları da bulunmaktadır. Ülke genelinde 3-5 yaş aralığındaki çocukların %65'i okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında dil, drama, görsel sanatlar, müzik, oyun eğitiminin yanında koşma, tırmanma, vb. bedensel yeteneklerin de geliştirilmesine çalışılmaktadır (Paige, Esposito ve Garcia, 2003).

İlköğretim

Amerika'da ilköğretimin temel amacı 6-12 yaşları arasındaki çocukların genel zekâlarını ve sosyal-duygusal yönlerini geliştirmektir. İlköğretim düzeyinde resmi ve özel tüm okulların programlarının ortak olmasına dikkat edilmektedir (Demirel, 2000). Bu kademe de okullaşma oranı %100'dür (U.S. Department of Education, 2010).

Amerika'da ilköğretim düzeyinde okullarda sınıfsız devreler uygulaması mevcuttur. Sınıfsız devreler çoğunlukla anasınıfından ilköğretim üçüncü sınıfa kadar olan devreyi kapsamaktadır (Erdoğan, 2003). Bu okullarda, takım öğretimine (işbirlikli öğretim) dayalı öğretim söz konusu olmakla birlikte, katı 45-50 dakikalık derslerin olmasından ziyade esnek ders saatleri benimsenmektedir. Bu okullardaki sınıflarda küçük grup ve proje çalışmaları desteklenmekte ve yapılan çalışma ve projelerin disiplinlerarası boyutunun olmasına ayrıca dikkat edilmektedir (U.S. Department of Education, 2010). Amerika'da öğrenciler ilköğretim düzeyinde tarih, okuma-yazma, telaffuz, matematik, müzik, resim, drama eğitimi gibi dersler almaktadırlar (Harmancı, 2007; Unger, 2007).

Ortaöğretim

Amerika'da ortaöğretim altı yıllık ilköğretimden sonra üç yıllık ortaokul (junior high) ve üç yıllık süren lise (senior high) öğretiminden oluşmaktadır (Demirel, 2000). Amerika'da ortaöğretim kademesinde okullaşma oranı %99'dur (U.S. Department of Education, 2010). Ortaöğretim kurumlarının amaçları gençlere buldukları çağa uyum sağlayabilmeleri için gerekli olan konuları öğretmek, düşünme becerilerini kazandırmak, demokratik yaşama biçimini, emniyetli ve sağlıklı yaşama yolunu kavratmak ve sosyal etkinlikleri doğrudan öğrenmeleri için zemin hazırlamaktır (Erdoğan, 2003).

Ortaöğretimin birinci devresinde (junior) mesleki rehberliğe önem verilmektedir. Gençler bu devrede geleceklerini planlamaya başlarlar. Ortaöğretimin ikinci devresinde (senior) temel derslerin yanı sıra üniversiteye hazırlık, mesleki ve genel eğitim amaçlı dersler verilmektedir. Öğrenciler burada bir temel alan (major), bir de yan alan (minor) seçmektedirler (Erdoğan, 2003). Hatta, öğrenciler arasında geçen konuşmalarda “what is your major?” (temel alanın nedir?) ve(ya) “what is your minor?” (yan alanın nedir?) gibi ifadelerle rastlanmaktadır. Zira bu durum, öğrencilerin okulda seçmiş oldukları alanlara (temel alan ve yan alan) vermiş oldukları önemi göstermesi bakımından önemli görülmektedir.

Amerika’da, ortaöğretim boyunca alınan derslerin dışında; yaratıcı yazım, kitle iletişim araçları, çağdaş yazarlar, gazetecilik, komünizm ve azınlıklar tarihi gibi çok değişik adlar altında pek çok seçmeli ders bulunmaktadır (Erdoğan, 2003; Harmancı, 2007). Bunun yanı sıra, ortaöğretim öğrencileri okul içinde ve dışında olmak üzere pek çok kulübe üye olarak sportif, sosyal, sanatsal ve kültürel etkinliklere katılmaktadırlar. Ayrıca, bu okullarda kütüphane sistemi de oldukça gelişmiş olmakla birlikte, öğrenciler sürekli olarak konferans ve seminer türü çalışmalarına katılabilmektedirler. Bunun yanı sıra, öğrenciler haftanın belli günlerinde toplumsal görevler üstlenerek, bu görevleri yerine getirmek suretiyle toplumsal hayata entegre olmaya başlamaktadırlar (U.S. Department of Education, 2010).

Yükseköğretim

Amerika’da oturmuş ve güçlü bir sisteme sahip olan bir yükseköğretim kademesi bulunmaktadır (Bolay ve diğerleri, 1996). Yükseköğretim, lise sonrası iki ve dört yıllık okullardan oluşmaktadır (Erdoğan, 2003). Amerika’da genel olarak üç tip yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Bu yükseköğretim kurumları şu şekilde belirtilebilir (Paige, Esposito ve Garcia, 2003):

- Önlisans eğitimi veren toplum ve meslek yüksek okulları,
- Lisans derecesi veren dört yıllık müstakil yüksek okullar (kolejler),
- Üniversiteler.

İki yıllık yüksekokulların büyük bir kısmı bölgesel olarak idare edilir ve finansmanı halk tarafından sağlanır. Bu okulların amacı teknik ve profesyonel alanlarda eğitim vermek ve öğrencileri dört yıllık okullara hazırlamaktır (Güçlü ve Bayrakçı, 2004).

Amerika’da 3600’den fazla yükseköğretim kurumu bulunmaktadır. Bu kademedeki okullaşma oranı ise %30’dur (USA Education in Brief, 2009). Amerika’da yükseköğretim kurumları öğrencilerini kendileri seçmektedirler. Öğrenciler kabul edilirken ortaöğretim notları, ülke genelinde verilen SAT (Scholastic Aptitude Test), GRE (Graduate Record Examination) ve GMAT (Graduate Management Admission Test) gibi yetenek ve başarı testlerinden alınan puanlar ile tavsiye mektupları göz önünde tutulmaktadır. Bu belgelerin dışında ayrı bir seçme sınavı uygulayan üniversiteler de bulunmaktadır (Erdoğan, 2003).

Üniversitelerde lisans ve lisansüstü eğitim (yüksek lisans ve doktora) programları olmak üzere değişik seviyelerde eğitim verilmektedir. Ders kredileri üniversiteler arasında taşınabilmektedir. Öğrenciler bir üniversitede aldıkları kredileri ikinci bir üniversiteye taşıyabilir ve buradan diploma alabilirler. Üniversitelerin programları da oldukça esnek ve geniş olmak üzere, üniversite eğitimi yalnızca belli yaş gruplarından bireylere hitap etmemektedir (Güçlü ve Bayrakçı, 2004).

Amerika, üniversitelerinde vermiş olduğu kaliteli eğitimle ve buralarda yapılan bilimsel çalışmalarla ismini sıkça duyurmaktadır. Ayrıca, dünyanın en kaliteli üniversiteleri arasında gösterilen Harvard, Princeton, M.I.T., Yale, Berkeley, California, Ohio, Columbia, Wisconsin-Madison, Stanford, John Hopkins gibi üniversiteler yine Amerika Birleşik Devletlerine aittir. Bunlardan 1636 yılında Boston, Massachusetts’de kurulmuş olan Harvard Üniversitesi Amerika’nın ilk üniversitesi konumundadır (USA Education in Brief, 2009). Amerikan üniversiteleri yalnızca ülke içinden değil, dünyanın pek çok ülkesinden de öğrenciye eğitim imkânı sunmaktadır. Ayrıca, bu yabancı uyruklu öğrencilerin %80’i öğrenimleri sonunda ülkelerine geri dönmeyerek, Amerika’da kalmakta ve bu ülkenin bilimsel ve ekonomik gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Tansel ve Güngör, 2009). Zira, II. Dünya Savaşı’nın ardından Avrupa’dan Amerika kıtasına 100 bin bilim adamı göç etmiştir. Bu göçte daha iyi çalışma koşulları, kariyer, daha iyi ücretler rol oynamıştır. Tüm OECD ülkelerine yapılan beyin göçünün %54’ünü tek başına ABD almaktadır (Barışık ve Çetinbaş, 2009). USA Education in Brief’e (2009) göre, 2006-2007 rakamları dikkate alındığında Amerika’daki üniversitelerde eğitim gören yabancı uyruklu öğrenci sayısı 583,000’dir. Bu ülkedeki en fazla yabancı uyruklu öğrenci sayısı sırasıyla Çin, Kore ve Japonya’ya aittir. Üniversite düzeyinde en fazla öğrenim görülen alanlar ise sırasıyla işletme ve yönetim, mühendislik, fiziki ve hayati bilimler, sosyal bilimler, matematik ve bilgisayar bilimleri şeklindedir (USA Education in Brief, 2009).

Paralı Okullar ve Eğitim

Paralı okullar, Amerikan Eğitim Sisteminde önemli bir yere sahiptir (Erdoğan, 2003; Harmancı, 2007). Amerika’da paralı okulların pek çoğu kilisenin veya dini organizasyonların kontrolü altında bulunmaktadır. 2007-2008 akademik takvimi istatistik raporlarına göre, tahmini 55,8 milyon ilköğretim ve ortaöğretim öğrencisinin yaklaşık olarak 6 milyonu, yani %11’i, paralı okullara devam etmektedir. Amerika’da paralı okullara devam eden öğrencilerin yarısından fazlası ülkenin en eski özel okulları olan Katolik okullarına gitmektedir. Geriye kalan paralı okullar Amerika’nın diğer dini özelliklerini yansıtmakla beraber, paralı okullara devam eden öğrenciler Protestan, İslam, Yahudi ve Rum-Ortodoks dini inançlarına ait okullara gitmektedir (USA Education in Brief, 2009). Diğer yandan, istatistiklere göre 33,740 adet paralı ilköğretim ve ortaöğretim okuluna toplam 5,072,451 öğrenci kayıtlıdır. Paralı okullarda geniş, tam donanımlı ve yirminin altında öğrenci sayısına sahip sınıflar bulunmaktadır (Birnbaum, 2009). Bu okulların bazıları öğrencilerini sınavlarla kabul etmektedir.

Amerika’da paralı okullara eğitim sisteminin bir parçası olarak bakılmaktadır. Zira, paralı okullar harcamalarının önemli bir kısmını vergi iadesi, teşvik, doğrudan yardım gibi yollardan devletten karşılamaktadır. Hatta son zamanlarda paralı okullara devam eden çocukların ailelerine devlet tarafından yardım yapılması gündeme gelmiştir. Birçok eyalette paralı okullardaki öğrenci taşımacılığı, sağlık hizmetleri, yemek servisi, ders kitapları ve öğrenci harçları adı altındaki harcamalar bizzat eyaletler tarafından karşılanmaktadır (Harmancı, 2007). Son yıllarda ise çocuğu okula giden maddi durumu iyi olan ailelerden, maddi durumu iyi olmayan çocukların okuyabilmeleri için federal hükümetçe vergi toplanmakta ve bu çocuklar bu vergi sayesinde paralı okullara gönderilmektedir. Bu şekilde, hem devlet okullarındaki öğrenci sayısının azaltılmasına çalışılmakta hem de eğitimde fırsat eşitliği yakalanmaya çalışılmaktadır (Schletchy, 2006).

Yetişkin Eğitimi

Amerika'da yetişkin eğitimine örgün eğitim kadar önem verilmektedir. “Yaşam Boyu Eğitim” (lifelong learning) anlayışı ile yetişkin eğitimi hizmetleri sürdürülmektedir (Demirel, 2000). Bu anlamda, hizmet-içi eğitim uygulamalarının Amerikalıların yetiştirilmesinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Hizmet-içi eğitime o kadar çok önem verilmektedir ki, hizmet-içi eğitim etkinlikleri için yapılan harcamalar eğitim sistemi için yapılan toplam harcamaları geçmektedir. Özellikle, 1990'lardan sonra hizmet-içi eğitime yönelik harcamalar sürekli olarak artmaktadır. Amerikalılar bu hizmet-içi eğitim faaliyetleri sayesinde güncel kalabilmekte ve kendilerini yenileyebilmektedirler (Erdoğan, 2003). “Yetişkin Eğitimi Yasası” ile okuma-yazma bilmeyen yetişkinlere programlar hazırlanmakta ve “Mesleki Eğitim Kanunu” ile de ülkenin işgücünü eğitmek için çalışmalar yapılmaktadır. Yetişkinler eğitimi ile eyalet ve yerel düzeyde programları desteklemek ve her yaştaki yetişkinin eğitimini sağlamak hedeflenmektedir (Demirel, 2000).

Mesleki ve Teknik Eğitim

Amerika'da mesleki ve teknik eğitimin süresi liseden sonra iki yıldır ve paralıdır. Mesleki eğitimin başlıca amacı, öğrencilerin belli iş ya da mesleki alanda bilgi ve becerisini artırmaktır. Mesleki eğitim çerçevesinde kişiye iş bulabilmek için nitelik kazandırmak veya mevcut işiyle ilgili becerisini geliştirmek amacıyla yükseköğretim ve yetişkinler eğitimi düzeyinde 400'den fazla eğitim programı uygulanmaktadır. Genellikle teknik eğitimde en az yeterliğe sahip olabilmek için iki yıllık yükseköğretim programlarına devam etmek mecburiyeti bulunmaktadır. Öğrenci bu iki yıllık önlisans seviyesinde teknik eğitimi bitirebilir ve dört yıllık bir yükseköğretim kurumuna geçebilir. Çünkü teknik öğretim programları uygulayan kurumlar arasında yatay geçiş olanağı bulunmaktadır (Harmancı, 2007).

Eğitimin Finansmanı

OECD'nin raporuna göre, Amerika Birleşik Devletleri kamu okullarında öğrenci başına 11,000 dolarlık bir meblağ ile en fazla harcamayı yapan ülkeler arasında birinciliği İsviçre ile paylaşmaktadır (OECD, 2005). Amerika, dünyada eğitime en fazla kaynak ayıran ülkeler arasında otuz yedinci, G8 ülkeleri arasında ise üçüncü sırada yer almaktadır (www.nationmaster.com). 2007 yılında Amerika'da Washington Post gazetesinde çıkan bir habere göre, Washington, D.C. kamu okulu bölgesinde öğrenci başına 12,979 dolar harcanmaktadır. Bu oran, Amerika'daki 100 okul bölgesi arasında üçüncü sırada yer almaktadır (Keating ve Haynes, 2007). Erdoğan'a (2003) göre dünya nüfusunun yalnızca %6'sı Amerika'da yaşamasına rağmen, dünyadaki eğitim harcamalarının %25'i Amerika Birleşik Devletlerinde yapılmaktadır.

Amerika'da eğitim kurumlarının finansmanı genel olarak federal, eyalet ve bölge olmak üzere üç kaynaktan sağlanmaktadır. Yani, bir okul veya eğitim etkinliği için yapılan harcamalar federal, eyalet ve bölge olmak üzere üç farklı kaynaktan karşılanmaktadır. Bu üç ayrı birim yalnızca devlete ait olan okulları finanse etmekle de kalmamaktadır. Paralı okullar da belli ölçülerde devletin bu üç farklı yönetim düzeyinden parasal yardım almaktadır. Eğitim kurumlarının yaptığı harcamaların üçlü sistemin dışında karşılandığı kaynaklardan birisi de öğrencilerden alınan harçlardır. Eğitim-öğretimin ücretli olması yalnızca paralı okullara özgü olan bir uygulama değildir. Devlet okullarında bile belli oranlarda öğrencilerden öğrenim harcı alınmaktadır (Erdoğan, 2003). Amerika'da ilköğretim ve ortaöğretimde eğitim giderlerinin %91'i eyalet hükümetleri ve belediyeler tarafından

karşlanmaktadır. Bunun yanında, federal hükümet %7 oranında ve diğer özel kuruluş ve kişiler ise %2 oranında giderleri karşılamaktadırlar (Paige, Esposito ve Garcia, 2003).

Eyalet ve bölge idareleri eğitim için ayrılan kaynağı değişik vergilendirme yolları ile oluşturmaktadırlar. Eğitim bütçesi yerel düzeyde mülk vergisinden, eyalet düzeyinde de satış ve gelir vergisinden sağlanan kaynaklardan oluşmaktadır (Erdoğan, 2003). Bunun yanı sıra, Amerika son yıllarda eğitimde fırsat eşitliğini sağlayabilmek için maddi durumu iyi olmayan öğrencilerin eğitim görebilmeleri için maddi durumu iyi olan ailelerden vergi almaktadır. Amerika bu yolla böylesi çocukları paralı okullara göndererek, hem devlet okullarındaki öğrenci sayısını azaltarak daha nitelikli bir eğitimin sağlanmasına çalışmakta hem de maddi imkânı iyi olmayan öğrencilere de iyi şartlarda eğitim alma imkânı sağlamaktadır (Schletchy, 2006). Nitekim, Amerikan Kongresi Washington D.C.'deki maddi durumu iyi olmayan öğrencilerin paralı okullarda öğrenim görebilmeleri amacıyla "voucher programı" nı kabul etmiştir (Urban ve Wagoner, 2009). Bu programa göre, okullarda öğrenci başına yıllık 7500 dolar miktarında finansal yardımda bulunulacaktır. Bu sistem, ülke genelinde yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır; ancak, bu sisteme olumlu yaklaşanlar olduğu gibi, aykırı ve çatlak seslere sahip olanlar da bulunmaktadır (Mandell, 1999; Murphy, 1999; McCarthy, 2000).

Eğitim ve Okul Yönetimi

Federal yapısı nedeniyle Amerika'da pek çok eyalet kendine özgü bir eğitim yönetimi sistemine sahiptir. Amerika'da elli eyalet olması nedeniyle elli farklı eğitim sisteminden, dolayısıyla da elli farklı eğitim sisteminden ve eğitim yöneticisi yetiştirme ve atama modelinden bahsetmek mümkün olmak birlikte, bu alan pek çok açıdan merkezi eğilimlere de sahip bulunmaktadır. Amerika'da eğitimin yönetimi yerel yönetimlere, yani eyaletlere bırakılmış durumdadır. Amerika'da eğitimin yönetiminden birinci derecede sorumlu olan birim Eyalet Eğitim Kurulu, dolayısıyla da Eyalet Eğitim Müdürüdür. Eyaletlerde bu kurulun altında görev yapan bölgeler bulunmakta ve bu bölgelerdeki eğitimin yönetimi ise Bölge Eğitim Kurulu ve Bölge Eğitim Müdürüne aittir.

Amerikan Çalışma Bakanlığının "Meslekler El Kitabında" eğitim yöneticiliği bir uzmanlık alanı olarak ele alınmış ve tanımlanmıştır. Bir eğitim kurumunun düzenli ve problemsiz bir şekilde işlemesi uzman yöneticileri gerektirmektedir. Bu anlamda, eğitim yöneticileri akademik programları geliştirirler, öğretmenleri ve diğer personeli yetiştirir ve güdüler, rehberlik ve diğer öğrenci hizmetlerini yönetir, bütçe hazırlar, aileler, işverenler ve eğitim sürecinin dışındaki diğer bireylerle birlikte olarak etkinliklere katılmaktadırlar (Aksoy, 2002).

Müdürler, ilköğretim ve ortaöğretim okullarını yönetmektedirler. Onlar, akademik düzeyi belirler ve yüksek nitelikli bir öğretimin temel sorumlularıdır. Müdürler, öğretmenlere ve diğer personele görev verir, onların becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur ve onları değerlendirirler (Aksoy, 2002). Amerikan Eğitim Sisteminde okul müdürlerinin yetiştirilmesi eyaletlerin kontrolündedir ve bu programlar öğretmen olmayanlara kapalıdır. ABD'de okul müdürlerinin seçilmesi ve atanması sürecinde artık okul müdürü adaylarının bir takım minimum standartları taşımasının yanında, kendilerini "eğitim yönetimi" konusunda çok iyi geliştirmiş olmaları atamada aranan öncelikli koşullar arasındadır (Aydın, 2002). Amerika'da eğitim ve okul yöneticiliği giriş düzeyinde bir iş değildir. Pek çok eğitim ve okul yöneticisi kariyerine öğretmenlik mesleği ile başlar ve eğitim yönetimi konusundaki bir pozisyon için "eğitim yönetimi" alanında yüksek lisans ve(ya) doktora derecesini tamamlayarak hazırlanır. Bu açıdan, eğitim ve okul yöneticilerinin gerek eğitimsel hazırlığı, gerekse de deneyimi çok önemli görülmektedir (Aksoy, 2002). Devlet okullarında müdürler, müdür yardımcıları, merkezi eğitim yönetimi

birimlerinde eğitim yöneticiliği genellikle “eğitim yönetimi” ve(ya) “eğitim denetimi” alanlarının birinden yüksek lisans derecesi ve bir eyaletten öğretmenlik sertifikasını gerektirmektedir. Bazı okul müdürleri ve merkez eğitim birimlerinde bulunan eğitim yöneticilerinin pek çoğu “eğitim yönetimi” alanında doktora (PhD, EdD) derecesine sahiptirler (Aksoy, 2002). Zira, Amerika’da eyaletlerin yarısından çoğu eğitim ve okul müdürü olabilmek için en az yüksek lisans derecesi, pek çok eyalet ise doktora derecesi istemektedir. Bir diğer taraftan, Amerika’da başarılı öğretmenlerin okul müdürü olarak yetiştirilmek üzere seçilmesini ve eğitilmesini amaçlayan “Yönetici Yetiştirme Akademisi”, Cincinnati Üniversitesi Eğitim Yönetimi bölümü tarafından 1985 yılından beri sürdürülmekte olan bir uygulamadır (Aydın, 2002). Ayrıca, Amerika’da eğitim ve okul yöneticilerinin yetiştirilmesi amacıyla yönelik olarak pek çok üniversitede “eğitim yönetimi” alanı mevcuttur ve bu alan gerek lisans, gerekse de lisansüstü seviyelerinde öğretmenlere ve yöneticilere eğitim vermektedir. Bunun yanında, ABD’de eğitim yöneticiliği alanı ile ilgili olarak pek çok sendika ve kuruluş (NAESP, NASSP, vb.) aktif faaliyet göstermektedir. Bu sendika ve kuruluşlar her yıl düzenli olarak toplanarak kongre ve sempozyumlar düzenlemekte, eğitim ve okul yöneticilerini bilgilendirmek ve bu konudaki araştırmaları paylaşmak için de bazı bilimsel dergiler çıkarmaktadırlar.

Eğitim Denetimi

Amerika’da eğitim denetimi “the Office for Standards and Assessment in Education” adlı bağımsız bir denetim birimi tarafından yapılmaktadır. Her eyaletin kendi sistemi içerisinde kurmuş olduğu böylesi denetim mekanizmaları bulunmaktadır. Bu birim içerisinde eğitim konusunda uzman, yerel eğitim otoritelerden ve üniversitelerden kişiler bulunmaktadır. Bu birim bünyesinde yer alan kişilerden pek çoğunun “eğitim denetimi” alanında yüksek lisans ve(ya) doktora derecesine sahip oldukları görülmektedir (Unger, 2007).

Amerika’da eğitim denetimi eğitim-öğretim sürecinin sonunda değil, süreç devam ederken yapılmakta ve denetim mekanizması öğretmenleri geliştirmek amaçlı bir misyonu üstlenmektedir. Eğitim denetiminde öğretmenlere rehberlik hizmetlerinin sağlanması ve öğrencilerin daha iyi bir noktaya getirilmesi amaçlanmaktadır (Hoy ve Forsyth, 1986).

Özel Eğitim

Amerika’da özel eğitime gereksinim duyan çocuklar genellikle “kaynaştırma eğitimi” içerisinde alınarak, kendi akranları ile aynı ortamlarda eğitim görmektedirler. Özel eğitime gereksinim duyan çocukların akranları ile aynı ortamlarda eğitim alması 1975’de çıkarılan “Individuals with Disabilities Education Act” (Özel Eğitime Muhtaç Bireylerin Eğitimi Yasası) yasası ile gerçekleşmiştir. Bu yasayla, ifade edilen tarzdaki çocukların kamu eğitim sistemi içerisinde eğitim görmesinin yolu da açılmış bulunmaktadır (Vaughn, Bos ve Schumm, 2000).

“Özel Eğitime Muhtaç Bireylerin Eğitimi Yasası”, okulların özel eğitime gereksinim duyan bireylere “bireyselleştirilmiş eğitim programı” (BEP) hazırlamasını ve okulun en mümkün olduğu şekilde bireyin ihtiyaçlarını da göz önüne alarak, onu akranları içerisinde eğitime tabi tutmasını öngörmektedir. Ayrıca, eyalet hükümetleri özel eğitime özel eğitime muhtaç çocuklara eğitim vermekte sorun yaşayan ve yeterli olanakları bulunmayan okullara alternatif olarak bu çocuklara yönelik olarak evde eğitim dâhil özel hizmetler de sunmaktadır (Vaughn, Bos ve Schumm, 2000).

Amerikan federal hükümeti özel eğitim için içerisinde otizm, sağır-körlük, sağırlık, duyma yetisi kaybı, akli rahatsızlık, ortopedik rahatsızlık, vb. çok sayıda farklı kategori belirlemiştir (Vaughn, Bos ve Schumm, 2000).

Son verilere göre Amerikan kamu okullarında özel eğitime muhtaç toplam 6,1 milyon çocuk öğrenim görmektedir. 11 milyon çocuk ise evde eğitim hizmetinden yararlanmaktadır. Bu çocukların yaşadıkları öğrenme problemleri sırasıyla konuşma ve dil bozuklukları, akli rahatsızlıklar, duygusal ve fiziksel problemler şeklindedir (USA Education in Brief, 2009).

Öğretmen Eğitimi

Amerika'da eyalet sistemi olduğu için, öğretmenlik yapabilmek için gerekli olan koşullar eyaletten eyalete farklılıklar göstermektedir. Ancak, her düzeyde öğretmenlik yapabilmek için ise en az dört yıllık lisans eğitimi alma zorunluluğu bulunmaktadır (Erdoğan, 2003). Amerika'da ortaöğretim kurumlarında öğretmenlik yapabilmek için en az dört yıllık bir lisans eğitiminden geçmiş olmak zorunluluğu vardır (Lucas, 1999). Ayrıca, ABD'de pek çok eyaletteki ortaöğretim kurumunda görev yapan öğretmenlerin ise on yıl içinde bir mezuniyet sonrası (bilim uzmanlığı, master) derecesi almaları gerekli görülmektedir (Demirel, 2000). Bu açıdan bakıldığında, Amerika'da bir kez öğretmenlik formasyonu almış olmak meslekte sürekli kalabilmek için bir koşul değildir. Amerika'da ilköğretim düzeyindeki lisans öğretmen eğitimi programlarının çoğunda mesleki derslerin %45'i kuramsal dersleri, %55'i de uygulamalı yöntem çalışmalarını içermekle birlikte, öğretmen eğitiminde pratiğe ayrıca önem verilmektedir (Demirel, 2000). Ayrıca, öğretmenler sürekli kendilerini yenilemeleri ve geliştirmeleri için MAT (Master of Arts in Teaching) adı verilen yüksek lisans veya diğer eğitim yüksek lisans ve(ya) doktora programlarına yönlendirilmektedirler (Küleççi ve Bulut, 2010). Ancak, Amerika'da düzenlenen bu programlara mesleki deneyim olarak en az dört yıllık bir geçmişe sahip öğretmenler kabul edilmektedir. Bununla birlikte, ABD'deki tüm eyaletlerde geleceğin öğretmenlerinin üniversitelere bağlı öğretmen kolejlğinde deneyimli bir öğretmenin denetimi altında ve resmi bir okulda tam günlük öğretmenlik uygulaması eğitimi almaları şart koşulmuştur (Lucas, 1999). Burada bir artı parantez vermek gerekirse, son rakamlara göre Amerika'da kamu okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin %90'ından fazlası "yüksek nitelikli" olarak derecelendirilmiştir. Bu, kamu okullarında görev yapan %90'dan fazla öğretmenin konu alanlarını öğrencilere iyi biçimde öğretebilecek yeterliğe ve deneyime sahip oldukları anlamına gelmektedir (USA Education in Brief, 2009). Amerika'da öğretmenlerin atamaları bölge eğitim kurullarındaki yetkililer tarafından yapılmakla birlikte, öğretmenlerin görev süresi bir yılla sınırlı tutulmaktadır (Lucas, 1999). Öğretmenlerin emeklilik hakkını kazanabilmeleri için ise en az beş yıllık deneyime sahip olmaları ve en yüksek lisans derecesine sahip olmaları gerekmektedir (Erdoğan, 2003).

Amerika'da öğretmen eğitimi üzerinde merkezi bir kontrol mekanizması bulunmamaktadır. Her eyalet ve eğitim bölgesi öğretmen özellik ve nitelikleri kendisi belirleyebilmektedir. Ancak, ABD'de tüm eyaletler üniversiteler veya öğretmen kolejleri tarafından verilen sertifika ve dereceleri tanımaktadırlar. Zira, Amerika'daki yaklaşık öğretim kurumlarından mezun tüm öğretmen adaylarının kendi konu alanlarını öğretebilecek niteliğe ve gerekli eğitime sahip oldukları varsayılmaktadır (Lucas, 1999). Nitekim, Amerika'da pek çok alanda akreditasyon sürecinin işletildiği görülmektedir. Yıllardan beridir tüm eyaletlerde öğretmen eğitimi alanına yönelik olarak akreditasyon çalışmaları yapılmaktadır. Bu anlamda, ABD'de öğretmen yetiştirmede ilk kurulan akreditasyon kuruluşu "Öğretmen Eğitimi Akreditasyon Ulusal Konseyi-NCATE"dir. Bu konsey, 1954'de kurulmuştur. Konsey, üniversiteye kadarki aşamada okullarda görev yapacak öğretmen, yönetici ve diğer profesyonel çalışanların eğitim gördüğü profesyonel eğitim birimlerini (lisans ve lisansüstü eğitim programları) akredite etmektedir. ABD'deki öğretmen yetiştirmedeki bir diğer akreditasyon kuruluşu "Öğretmen Eğitimi Akreditasyon

Konseyi-TEAC'dir. 1997'de kurulan bu konsey ise profesyonel eğitimciler yetiştirmeyi amaçlayan akademik programların gelişimine adanmış yükseköğretim kurumları ve bu amacı güden diğer kurumlar ve bireylerin oluşturduğu kar amacı gütmeyen yeni bir kuruluştur (Özdemir ve Erkuş, 2009).

Bir diğer yandan, Amerika'da pek çok öğretmenlik meslek örgütü (American Federation of Teachers, vb.) faaliyet göstermektedir. Bu meslek örgütleri öğretmen eğitiminde önemli görevler üstlenmişlerdir. Bu örgütler özellikle düzenlemiş oldukları kongre, seminer, sempozyum, vb. yanında, eğitim ve öğretim konularında çıkarmış oldukları bilimsel nitelikteki dergilerle (Phi Delta Kappan, American Teacher, American Educator, Educational Leadership, vb.) öğretmenlerin kendilerini yenilemelerini, geliştirmelerini ve yenilikleri yakından takip edebilmelerini sağlamaktadırlar. ABD'de öğretmen örgütleri o kadar yaygındır ki, hemen hemen her alanın (eğitim programı ve öğretim, fen öğretimi, matematik öğretimi, özel eğitim, vb.) öğretmen örgütü de bulunmaktadır. Bu meslek örgütlerinin eyalet düzeyinde program geliştirme çalışmalarına da katıldıkları görülmektedir (Lucas, 1999).

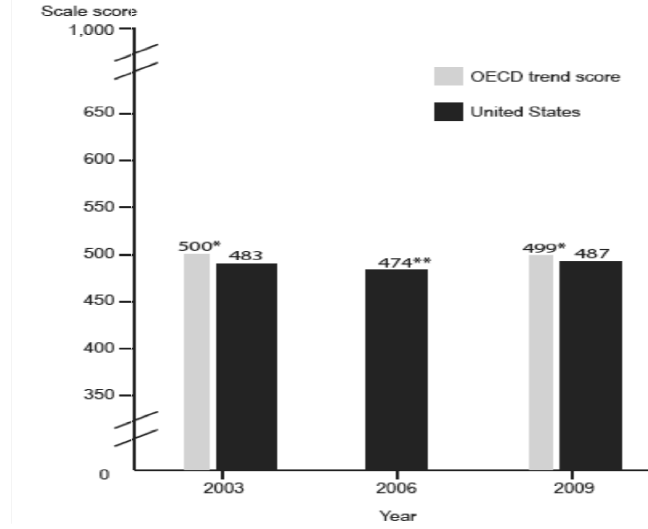
Uluslararası Sınavlar ve Amerikan Eğitim Sistemi

Amerikalı eğitimciler yakın zamana kadar öğrenci niteliğinin her alanda artırılması üzerinde durmuşlardır. Ancak, son zamanlarda yapılan bazı uluslararası sınavlarda (PISA, TIMMS, PIRLS, vb.) Amerikalı öğrencilerin başarısız sonuçlar elde etmeleri eğitimcilerin dikkatini akademik başarıya yöneltmiştir. Erdoğan'ın (2003) aktardığına göre, 1985 yılında yapılan bir araştırmada Amerikalı öğrencilerin %45'inin orta Amerika'nın (ABD) nerede olduğunu bilmedikleri, üçte ikisinin Vietnam'ı ve yarıdan çoğunun İngiltere'yi, Fransa'yı, Güney Afrika'yı ve Japonya'yı haritada bulamadıkları, cebir ve matematik dersinde OECD ülkeleri içerisinde çok gerilerde oldukları saptanmıştır. Ayrıca, Amerikalı öğrencilerin diğer ülke öğrencileriyle karşılaştırılmaları neticesinde ortaya çıkan başarısız sonuçlar öncelikle fen ve matematik alanlarına yönelik eğitim yöntemlerini ciddi sorgu odağı haline getirmiştir (Urban ve Wagoner, 2009). Bununla birlikte, 1983 yılında yayımlanan meşhur "A Nation at Risk" (1983) raporu ile de Amerika'nın akademik standartlarının dünya ile rekabet etmekten uzak olduğu ve eğitimde ciddi reformlara ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır (Sharon ve Good, 2000). Federal hükümetin ülkedeki eğitim konusunda vurdumduymaz tavırları eleştirilmiş ve nihayet hükümet eğitim konusuna el atarak 2001 yılında "No Child Left Behind Act" (Hiçbir Çocuk Eğitimsiz Kalmasın) yasasını yürürlüğe koymuştur.

Bu yasa ile federal hükümet eyaletlere farklı öğretim kademelerinde başarı için yeni eğitimsel standartlar belirlemeleri gerektiğini belirtmiş ve standartları yakalamayan her öğrencinin bu standartlara ulaşması için azami ölçüde çaba gösterilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Zira, 1983 ve 2001 yıllarında kabul edilen yasaların meyveleri toplanmaya başlanmış; Amerikan eğitimi son zamanlarda yapılan uluslararası sınavlarda yüksek başarılar elde etmeye başlamıştır. Amerikalı öğrenciler 2003 yılında yapılan TIMMS sınavında (Trends in International Mathematics and Science Study) gerek dördüncü sınıf, gerekse de sekizinci sınıf düzeyinde matematik ve fen alanlarında uluslararası başarı standardı (500 puan) üzerinde bir performans göstermişlerdir (A Primer on the U.S. Public Education System, 2009). Bir diğer taraftan, Amerikalı öğrenciler yine 2003 yılında yapılan PISA sınavında (Program for International Student Assessment) 15 yaş düzeyinde matematik alanında 483 puan ile başarı standardı altında kalarak, yirmi dördüncü olmuştur. Ancak, Amerikalı öğrenciler 2009 yılında yapılan PISA sınavında matematik alanında yine uluslararası başarı standardına yaklaşık bir puan (487 puan) elde etmişlerdir. Zira, bu sınavda OECD ülkeleri ortalaması da 496'da kalmıştır (Fleischman ve diğerleri,

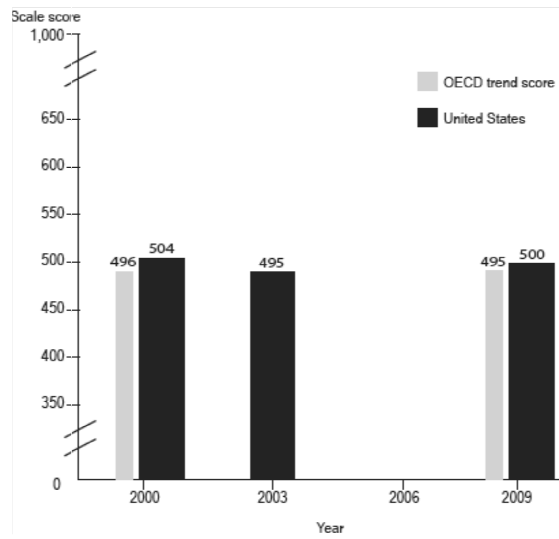
2010). Tablo 2’de Amerikalı ve OECD ülkeleri on beş yaş öğrencilerinin 2003, 2006 ve 2009 yılları ortalama matematik puanları verilmektedir.

Tablo 2. Amerikalı ve OECD Ülkeleri On Beş Yaş Öğrencilerinin Ortalama Matematik Puanları: 2003, 2006 ve 2009 Yılları

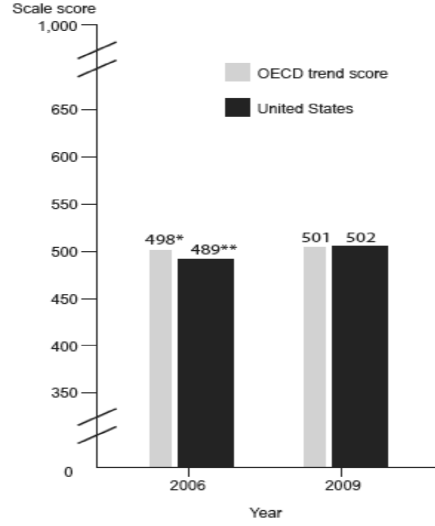
Aşağıda Tablo 3’de ise Amerikalı öğrencilerin PISA’da okuma becerisi sınavında 2000 yılından beri göstermiş oldukları performans görülmektedir. Amerikalı öğrenciler 2009 PISA’da okuma becerisi sınavında 513 puan ile OECD ülkeleri arasında üçüncü olmuştur (**Fleischman** ve diğerleri, 2010). Tablo 3’de Amerikalı ve OECD ülkeleri on beş yaş öğrencilerinin 2000, 2003, 2006 ve 2009 yılları ortalama okuma becerisi puanları verilmektedir.

Tablo 3. Amerikalı ve OECD Ülkeleri On Beş Yaş Öğrencilerinin Ortalama Okuma Becerisi Puanları: 2000, 2003, 2006 ve 2009 Yılları

Amerikalı öğrenciler, yine 2009 PISA'da fen alanında 502 puan olarak uluslararası başarı standardı üzerine çıkmışlardır. Amerikalı öğrencilerin 2009 PISA sınavındaki başarılarının ortalaması 2006 yılı ile kıyaslandığında ortaya şu tablo çıkmaktadır (**Fleischman** ve diğerleri, 2010).

Tablo 4. Amerikalı ve OECD Ülkeleri On Beş Yaş Öğrencilerinin Ortalama Fen Puanları: 2006 ve 2009 Yılları

Tablo 4’de görüldüğü gibi, Amerikalı öğrenciler 2006 yılında OECD ortalamasına yaklaşık oranda bir fen puanı elde etmişlerdir, ancak geçen zaman ile fen alanında hem uluslararası başarı standardı yakalanmış, hem de OECD ülkeleri ortalama puanının da üzerine çıkmıştır (**Fleischman** ve diğerleri, 2010).

Görüldüğü üzere, yapılan eğitim reformları sonucunda Amerikalı öğrencilerinin artan yıllarla birlikte akademik başarılarında da olumlu artışlar meydana gelmiştir. Burada, Amerika Birleşik Devletleri’nin çok kozmopolit (çok dinli, çok dilli, çok milletli, vb.) bir yapıya sahip olduğu asla unutulmamalıdır. Ayrıca, Amerika dünyada en fazla göç alan ülkelerin de başında gelmektedir. Bu yüzden, Amerika’da önceliğin eğitimde fırsat eşitliğine ve göçmenlerin eğitimsel ve toplumsal entegrasyonuna verilmiş olduğu da akıldan çıkarılmamalıdır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen, Amerikan eğitimi yapılan pek çok eğitimsel reformun neticesinde hızlı bir yükseliş içinde bulunmaktadır.

Eğitim Programı ve Öğretim

Amerika Birleşik Devletleri, ulusal düzeyde eğitimden sorumlu olan bir bakanlığa sahip olmayan ender ülkelerden birisidir (Erdoğan, 2003). ABD Eğitim Sistemi merkezi kontrolün az, yetki ve sorumlulukların yerel birimlerde yoğunlaştığı bir sistem olma özelliği göstermektedir. Amerikan Eğitim Sistemi büyük ölçüde yerinden yönetime dayalı bir eğitim sistemidir. Bu açıdan, Amerika Birleşik Devletleri anayasasına göre okulları açmak ve yönetmek yetkisi eyaletlere yerel hükümetlere bırakılmıştır (Harmancı, 2007). Bu yüzden, Amerikan eğitim programlarını belirleyen ve düzenleyen merkezi bir birim bulunmamaktadır. Her eyalet kendi eğitim programını kendisi geliştirmektedir. Bazı eyaletlerde ise program geliştirme yetkileri bölgelere bırakılmış bulunmaktadır. ABD’de eyaletlerde ve(ya) bölgelerde program geliştirme birimleri bulunmaktadır. Ancak, son zamanlarda Amerika’da benimsenen “okul merkezli yönetim” (Aytaç, 2000) anlayışı gereği, programları

okulların kendileri geliştirmeye başlamışlardır. Bu da, okul temelli program geliştirme anlayış ve pratiğini gündeme getirmiş bulunmaktadır. Okul merkezli yönetim sistemlerinin çoğunda, bölge kurulları tarafından belirlenen çerçeve içinde okul programlarının şekillendirebilme ve geliştirebilme yetkisi okullara verilmiştir. Bazı bölgelerde okullar, devletin belirlediği genel çerçeveye uygun olduğu sürece kendi programlarını şekillendirebilme özgürlüğüne sahiptir. Bir başka ifadeyle, eğitim ve öğretim programlarında nelerin yer alacağı devlet veya eyaletler tarafından belirlenirken, bunların nasıl gerçekleştirileceği üzerinde kontrol yetkisi okula aittir (Oswald, 1997).

Amerika'da eğitimciler eğitim programları çerçevesini konu alanı standartlarına dayalı olarak geliştirmektedirler. Bu genel çerçeve okullara eyalet çapında kabul edilmiş konu alanı standartlarını uygulamada, materyal geliştirmede ve eğitimi gerçekleştirmede yardımcı olmaktadır (Spring, 1998). Öğrenme standartları ve öğretim programı matematik, sosyal bilgiler, fen, beden eğitimi, güzel sanatlar ve okuma gibi alanları kapsayacak bir biçimde yapılandırılmaktadır. Bu anlamda, bir öğrencinin özellikle ilköğretim düzeyinde genel olarak aritmetik, matematik, İngilizce (ana dil) ve diğer alanlarda temel becerilere sahip olabilecek şekilde mezun olmasına önem verilmektedir (Illinois State Board of Education, 2010). Zira, Amerikan Eğitim Dairesi de (U.S. Department of Education) okul öncesinden liseye kadar kabul edilebilir olan yedi ana alandan oluşan minimum bir öğretim programında; İngilizce (ana dil), matematik, fen bilgisi, sosyal bilimler, yabancı diller, güzel sanatlar ve beden eğitimi gibi alanların kesinlikle olması yönünde görüş bildirmektedir (Unger, 2007).

1957'de Sovyetlerin (Rusların) Sputnik isimli mekiği uzaya göndermesiyle, Amerika'da eğitimin problem yaşadığı inkâr edilemez bir hal aldı (Kliebard, 2004) ve davranışçı ekol gözlem altına alındı, sıkı bir sorgulamadan geçirildi ve şiddetli bir şekilde eleştirilerek tam tersi bir yaklaşım olan buluş yoluyla öğrenmeye yerini teslim etti ve sonrasında zamanla ortaya çıktığı ülke olan Amerika'da terk edildi (Boydak, 2008). Bu anlamda, Amerikan Eğitim Sistemi esnek olmayan bir program ile ezbere dayalı bir eğitim felsefesi yerine, öğrencilere araştırma alışkanlığının kazandırılacağı, uygulama ağırlıklı sınıf içinde etkinliklere dayalı bir eğitim felsefesini benimsemiştir. Bu bağlamda, Amerikan Eğitim Sisteminde özellikle pragmatizmin eğitime yansımaları olan ilerlemeci eğitim felsefesinin benimsendiği görülmektedir. Bu amaçla, özellikle Amerika'da "çoklu zekâ kuramı"nın ilkeleri temel alınarak eğitim ve öğretim programları geliştiren okulların sayısı giderek artmaktadır (Armstrong, 2009). Bu okullara; Saint Augustine's School (Union City, New Jersey), Ross School (New York), Mesa Elementary School (New Mexico), The New City School (Missouri), San Jose Elementary School (Florida), Key Elementary School and Key Renaissance School (Indianapolis), The Capitol School (Alabama), vb. sayılabilir. Bu okullarda, hayatla bütünleşik ve çoklu zekâ kuramının ilkeleri temel alınarak program geliştirme ve öğretim etkinlikleri gerçekleştirilmektedir. Özellikle, sınıflarda çoklu zekâ kuramının zekâ alanlarına uygun öğrenme istasyonları bulunduğu gibi, okul içinde de hayatla bütünleşik öğrenme alanları mevcuttur (Campbell ve Campbell, 1999). Bir başka taraftan, Amerika'da dersler sınıflarla sınırlı tutulmamaktadır. Derslerde, disiplinlerarası bağlantıların kurulması önemli görülmektedir. Bu açıdan, programların geliştirilmesinde disiplinlerarası bağlantıların kurulmasına önem verilmektedir (Kovalik ve McGeehan, 1999). Özellikle, öğrencilerin zengin öğrenme yaşantıları geçirebilmeleri için uygun ortamlar hazırlanmaktadır. Öğrenciler, ilgili konu öğrenimini spor salonlarında, müzelerde, kütüphanelerde, tiyatrolarda, ormanda, kamu binalarında, vb. doğal ortamlarda gerçekleştirmektedirler. Öğrencilerin, bu yollarla birincil kaynak ve ortamlardan öğrenme deneyimine sahip olmaları sağlanmaktadır (Fogarty ve Stoehr, 2008). Diğer yandan, Amerika'da okullarda bilgisayar destekli öğretim uygulamalarına geniş oranda öncelik verilmektedir.

Öğrencilerin bilgisayar ve internetten maksimum düzeyde yararlanması için dersler bilgisayar ve internet destekli olarak yapılmaktadır. Öğrencilere ve öğretmenlere öğrenme-öğretme sürecinde yardımcı olmak amacıyla pek çok eğitsel internet sitesi ve sunucusu hizmet vermektedir. Öğrenci ve öğretmenler bu kanallar yoluyla birbirleri ile iletişim kurmakla birlikte, doküman paylaşımı da yapabilmektedirler (USA Education in Brief, 2009).

Amerika'da okullarda genellikle dersler öğretmen dersliklerinde yapılmaktadır. Bu derslikler, ilgili derslerin materyalleri ile donanık bir durum arz etmektedir. Bu yolla, öğrencilerin sınıflarında bu materyallerle etkileşime girerek, zengin öğrenme yaşantıları geçirmeleri amaçlanmaktadır (Paige, Esposito ve Garcia, 2003). Amerika'da eğitimde ezbercilik yerine araştırma alışkanlığının kazandırılmasına ağırlık verilmektedir. Tek bir konuda uzmanlaşmak yerine, değişik konularda ders alınarak geniş bilgi ve kültür birikimi oluşturulmasına önem verilir. Nitekim, okullarda kütüphane sisteminin çok gelişmiş olması konferans ve seminer türü çalışmalarına önem verilmesi, bilginin üretilmesi ve dağıtılmasına verilen önemi göstermektedir (Erdoğan, 2003). Bunu yanında, derslerdeki öğretimin yarışmacı bir şekilde değil, işbirliği içerisinde yapılandırılmasına önem verilmektedir. Zira, işbirlikli öğrenme ile öğrencilerin daha stressiz ve öğrenci merkezli bir ortamda öğrenebilmesine fırsat sağlanmaktadır (Gillies, 2004). Bir diğer yandan, okullarda "demokrasi" kavramı öğretim programları içerisine serpiştirilmiş durumdadır. Burada öğrencilerin demokrasi bilincini anlayarak, toplum içerisindeki hak ve özgürlüklerini kavramaları amaçlanmakta ve bireylere "Amerikalılık" bilinci aşılmasına çalışılmaktadır (USA Education in Brief, 2009). Bir başka taraftan, Amerika'da okula devamın yanında birçok öğrenci de manav yardımcısı, satış elemanı, yemek dağıtım elemanı, vb. federal mevzuatın elverdiği işleri yapmaktadırlar (Erdoğan, 2003). Bu yolla öğrenciler gerek okulda öğrendiklerini sosyal hayata taşımakta, gerekse de toplumsal hayata karışmaya başlayarak sosyalleşmektedirler.

Bir başka yandan, Amerikan okullarında sportif, sanatsal ve kültürel programlarda büyük oranda yer verilmektedir. Özellikle, Amerika'da okullarda sosyal kulüpler oldukça gelişmiştir ve öğrenciler bu kulüplerde faaliyet göstermektedirler. Öğrenciler, genellikle okulda farklı dallarda faaliyet gösteren spor takımları, müzik grupları ve tiyatro kulüpleri içerisine dâhil olarak, okulda ders dışında farklı etkinlikler içine girmekte ve böylece sosyalleşmektedirler. Programlar içerisinde yer alan bu faaliyetler, yalnızca okul-içi etkinliklerle sınırlı değildir. Bu faaliyetlerin okul dışına da yansıtılmasına büyük bir önem verilmektedir.

Amerikan Eğitim Sistemi ve Türk Eğitim Sisteminin Karşılaştırılması

Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sisteminin temel amacı, istisnasız herkese eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak ile bireylerin psikolojik iyilik halinin ve sosyal, duygusal ve biyolojik gelişmelerini sağlayarak, her kültürün özelliklerine göre eğitim yapılmasını temin etmek, her bireyde temel okuma ve yazma becerisini geliştirmek ve günlük hayatta karşılaşılan problemler karşısında etkili çözümler üretebilmesini sağlamaktır. Türk Eğitim Sisteminin temel amacı ise Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak, milli birlik ve bütünlük içinde, iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmaktır. Her iki ülke eğitim sisteminin amaçları incelendiğinde, Amerikan Eğitim Sisteminde çok yönlü bireysel gelişime vurgu yapıldığı, Türk Eğitim Sisteminde ise yetişen bireylerin ülke kalkınmasındaki ve milli birliği ve beraberliği korumadaki rolüne vurgu yapıldığı görülmektedir. Ancak, genel olarak bakıldığında her iki ülke eğitim sisteminde de bilinçli vatandaşlar yetiştirilmesi üzerinde durulduğu anlaşılmaktadır.

Amerikan Eğitim Sisteminde merkezi bir otorite bulunmamaktadır ve eğitim konusundaki yetki ve sorumluluklar eyaletlere bırakılmıştır. Bu açıdan her eyalete özgü bir eğitim sisteminin varlığı dikkati çekmektedir. Eyaletlerde eyalet eğitim kurulları ve eyalet eğitim müdürleri ile eyaletlere bağlı eğitim bölgelerinde ise bölge eğitim kurulları ile bölge eğitim müdürleri bulunmaktadır. Bununla birlikte, ABD’de bir eğitim bakanlığı yapılması bulunmamakta, bunun yerine federal hükümete bağlı bir birim olarak görev yapan Amerikan Eğitim Dairesi bulunmaktadır. Türk Eğitim Sistemine bakıldığında ise, merkezi bir eğitim sisteminin bulunduğu ve tüm ülke genelinde yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerinin bizzat Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yönetildiği görülmektedir. Türkiye’de ilgili bakanlığa bağlı olarak illerde İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve ilçelerde ise İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri bulunmaktadır. Bu il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin bağımsız hareket etme durumları söz konusu olmadığı gibi, Mili Eğitim Bakanlığının vermiş olduğu görev ve sorumlulukları yerine getirmekle yükümlüdürler. Buna göre, Türkiye’de eğitimin merkeziyetçi bir yapıya sahip olduğu ve bakanlığın eğitim konusundaki tüm yetkileri elinde bulundurduğu, ABD Eğitim Sisteminin ise âdem-i merkeziyetçi bir yapıya sahip olduğu ve yetki ve sorumlulukların da paylaşımlı olarak eyaletlerde ve bölgelerde bulunduğu ifade edilebilir.

Amerika’da bütün eyaletlerde okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamında olmamasına rağmen, bu kademedeki okullaşma oranı oldukça yüksektir. Türkiye’de ise son yıllarda okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi için çalışmalar devam etmekle birlikte, bazı pilot illerde okul öncesi eğitim zorunlu tutulmaktadır. Bunun, ileriki yıllarda zorunlu hale getirilmesi amaçlanmaktadır. Şu hali ile Türkiye’de okul öncesi eğitim kademesindeki okullaşma oranının (%18) oldukça düşük bir seviyede olduğu belirtilebilir. MEB Strateji Planı ise 2014 sonuna kadar okul öncesi eğitimde okullaşma oranını %70’in üzerine çıkarmayı hedef olarak belirlemiştir (Bkz. MEB, 2009b).

Amerikan Eğitim Sisteminde zorunlu (ilköğretim) eğitim 6 yaşında başlamakta ve bu sürenin uzunluğu eyaletlere göre değişebilmektedir. Ancak, öğrencilerin 12 yıl gibi bir süre zorunlu eğitime tabi tutulduğu, ortaöğretim kademesinin süresinin de 3-4 yıl sürdüğü görülmektedir. ABD’de eyaletlerde okul sistemi yapılanması (ilköğretim ve ortaöğretim) 6+6, 6+3+3, 4+4+4 ve 8+4 olmak üzere dört farklı şekilde yapılandırılmaktadır. Türkiye’de ise zorunlu eğitim 7 yaşında başlamakta ve 14 yaşında son bulmaktadır. Türkiye’de zorunlu eğitim 8 yıl sürmektedir. Türkiye’de 2012 yılında yapılan yeni eğitim sistemi modelinde, ilköğretim okul kademesi “ilkokul” ve “ortaokul” şeklinde ikiye ayrılmış, süresi 5 yıl olan ilkokul kademesi 4, süresi 3 yıl olan ortaokul kademesi ise yine 4 yıl olarak öngörülmüştür. Zorunlu olan okulöncesi eğitimi ise zorunlu olmaktan çıkarılmıştır. Aynı zamanda, temel eğitime (ilkokula) başlama yaşı 7 olan Türkiye’de, bu yaş 5-5,5 yaşa çekilmiştir. Bununla birlikte, 2012 yılı öncesinde zorunlu olmayan lise eğitimi 4 yıllık süresini korumakla birlikte, zorunlu hale getirilmiştir. Türk Eğitim Sisteminde okul sistemi yapılanması daha önce 8+4 olmak üzere iki şekilde yapılandırılmışken, 2012 yılında yapılan değişikliklerle bu yapılanma 4+4+4 şeklinde gerçekleşmiştir. İki ülke ilköğretim ve ortaöğretim okul kademeleri karşılaştırıldığında her iki ülke okul sistemi yapılanmasının ve zorunlu eğitim süresinin Amerikan Eğitim Sistemi lehine farklı olduğu anlaşılmaktadır. Amerika’da zorunlu eğitime devam edenlerin oranı %100 iken, bu oran Türkiye’de 2008–2009 eğitim-öğretim yılı istatistikleri itibarı ile %96,49’dur (Bkz. MEB, 2009a). Amerika’da durumu iyi olmayan ve zorunlu eğitime devam eden öğrencilere maddi yardım yapılmakta ve öğlen yemekleri de okullarda ücretsiz olarak karşılanmaktadır. Türkiye’de zorunlu eğitime devam eden öğrencilere belli oranlarda maddi yardımlar yapılmakta ve taşınmalı eğitime tabi öğrencilerin de ulaşım ve öğlen yemekleri devlet tarafından

karşlanmaktadır. Bunun yanında, gerek Amerika'da gerekse de Türkiye'de dersler kitaplarının öğrencilere ücretsiz olarak temin edildiği görülmektedir. Türkiye'de 1997 yılında zorunlu eğitime (4306 sayılı yasa ile) geçilmesine rağmen, okullaşma oranının Amerika'ya yakın oranda olduğu görülmekle birlikte zorunlu eğitim süresi açısından Amerika'dan çok geride olduğu anlaşılmaktadır. Bir diğer yandan, Amerika'da ilköğretimden ortaöğretime geçişte herhangi bir sınav sistemi mevcut değildir. İsteyen öğrenci istediği okula devam hakkına sahip olmakla birlikte, Amerika'da düzenli bir yönlendirme sistemi bulunmaktadır. Türkiye'de ise ilköğretimden ortaöğretime geçişte Ortaöğretime Geçiş Sistemi (OGES) adı altında Seviye Belirleme Sınavı (SBS) yapılmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, OKS'yi (Ortaöğretim Kurumları Sınavı) kaldırıp yerine yeni SBS'yi getirirken, temel gerekçe olarak, yenilenen programların farklı bir ölçme ve değerlendirme yaklaşımını gerektirdiğini vurgulamıştır (Bkz. MEB, 2007). SBS sınavında 6., 7. ve 8. sınıflarda Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler ve İngilizce derslerinden farklı ağırlıklarda sorular sorulmakla birlikte, bu sınavın öğrencinin yıl sonu başarı puanına katkısı %70, geriye kalan %30 ise öğrencinin okulda derslerde göstermiş olduğu performanstır. Bu sınavların sınıf bazında yaptığı katkı da sınıf düzeyine bağlı olarak artmaktadır. Zira, bu sınav sisteminde bir takım problemler ortaya çıkmış ve 2010 yılı itibari ile Milli Eğitim Bakanlığı bu sınavın sayısını 3'den 1'e indirme kararı alarak, sınavın yalnızca 8. sınıfta uygulanmasına karar vermiştir. Son olarak 2013 yılında Seviye Belirleme Sınavının (SBS) kaldırıldığı ifade edilmekle birlikte, bu sınavın, dolayısıyla ortaokuldan liseye öğrenci seçiminde veya yönlendirmesinde kullanılacak olan geçiş modeli üzerine tartışmalar halen varlığını sürdürmektedir.

Amerika'da yükseköğretim kademesine geçişte öğrencileri seçmek amaçlı herhangi bir sınav yapılmamaktadır. Amerika'daki üniversiteler bünyelerinde yaptıkları bazı sınav (GRE, GMAT, SAT) ve değerlendirmeler (referans ve niyet mektupları, kompozisyonlar, alınan sertifika, gidilen kurs, katılan seminer, konferans, vb.) ile öğrencilerini kendileri seçmektedirler. Türkiye'de ise üniversiteye geçişte YGS (Yükseköğretime Geçiş Sınavı) ve LYS (Lisans Yerleştirme Sınavı) adları altında iki adet sınav sonucu kullanılarak, öğrenciler merkezi bir birim olan ÖSYM (Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi) tarafından üniversitelere yerleştirilmektedirler. Bu sınavlara her yıl yaklaşık olarak 1,500,000'den daha fazla sayıda öğrenci girmektedir. Özellikle, bu sınavlar eğitim sistemi içerisinde ciddi bir açmaz yaratmakta ve okulları dersane bağımlı bir hale getirmektedir. Bunun yanında, ABD'de yükseköğretimde yüksekokul, lisans ve lisansüstü eğitim kademeleri bulunmaktadır. Türkiye'de de Amerika'dakine benzer bir yapılanma mevcuttur. Ancak, Amerika'daki üniversiteler her yaşta öğrenciye hitap ederken, Türkiye'deki üniversiteler belli yaş gruplarına (özellikle 18-23 yaşları) hitap etmektedir. Bir diğer taraftan, Amerika'daki üniversiteler özerk kurumlardır. Bu üniversiteleri denetleyen herhangi bir bürokratik örgüt, makam, vb. bulunmamaktadır. Ancak, Türkiye'de tüm üniversiteler Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) adlı bürokratik bir organ tarafından denetlenmektedir.

Amerika'da yaygın bir yetişkin eğitimi yapılanması mevcuttur. Amerika'da yaygın eğitimde "yaşam boyu eğitim" anlayışı söz konusu olmakla birlikte, Türkiye'de yaygın eğitimin yapılanmasının zayıf bir nitelik taşıdığı ve pek çok insana ulaşmakta sorun yaşadığı gözlenmektedir. Türkiye'de hizmet-içi eğitim programlarının kapsamında son derece kısıtlı ve bireylerin ihtiyaç ve beklentilerinden uzak olduğu anlaşılmaktadır. Amerika, hizmet-içi eğitim programlarına örgün eğitime harcadığı maddi kaynaktan daha fazlasını ayırırken, Türkiye'de hizmet-içi eğitime doğru dürüst bir bütçenin bile ayrılmadığı görülmektedir.

Amerika'da mesleki ve teknik eğitim yapılanmasının Türkiye'dekinin benzediği belirtilebilir. Ancak, ABD'deki mesleki ve teknik eğitim kurumlarının programlarının Türkiye'dekinden oldukça fazla çeşitliliğe sahip olduğu görülmektedir. Amerika'da mesleki ve teknik eğitim paralyken, Türkiye'de ise ücretsiz ve bazı okullar sınavla, bazıları da sınavsız olarak öğrenci kabul etmektedirler. Türkiye'de meslek yüksekokulları mesleki ve teknik eğitim veren okulların dışından gelen öğrencileri sınavla almakta, adı anılan bu okullardan mezun olarak gelen öğrencileri ise sınavsız olarak kabul etmektedir.

Amerika'da özel eğitime muhtaç çocuklar "kaynaştırma eğitimi" kapsamında normal okullarda öğrenim görmektedirler. Bu öğrencilere yönelik hasar türlerine göre "bireyselleştirilmiş eğitim programı" (BEP) uygulanmaktadır. Türkiye'de de özel eğitime muhtaç çocuklar için normal okullarda "kaynaştırma eğitimi" düzenlenmekte ve bu öğrencilere yönelik olarak okullarda "bireyselleştirilmiş eğitim programı" hazırlanmaktadır. Gerek ABD'de, gerekse de Türkiye'de ciddi anlamda özel eğitime muhtaç çocukların ihtiyaçlarına göre özel eğitim veren okullar (işitme engelliler, görme engelliler, ortopedik engelliler, vb.) bulunmaktadır.

Amerikan Eğitim Sisteminde eğitim yöneticisi veya okul yöneticisi olabilmek için öncelikle lisans diplomasına ve sürekli öğretmenlik sertifikasına sahip olmak gerekmektedir. Bu adaylardan pek çok eyalette en az 5 yıl deneyim şartı aranmaktadır. Ayrıca, eğitim veya okul yöneticisi olarak atanabilmek için "Eğitim Yönetimi" ve(ya) "Eğitim Denetimi" alanlarının birinden yüksek lisans ve(ya) doktora diplomasına sahip olmak gerekmektedir. ABD'de yaklaşık olarak otuz eyalet eğitim veya okul yöneticisi olarak atanabilmek için yüksek lisans diploması isterken, yirmi civarı eyalet ise doktora diploması istemektedir. Bunun yanında, Amerika'da eğitim ve okul yöneticilerinin yetiştirildiği akademiler de mevcuttur. Türk Eğitim Sisteminde eğitim yöneticisi veya okul yöneticisi olarak atanabilmek için öğretmenlik formasyonu ve en az iki yıllık mesleki deneyim yeterli görülmektedir. Türkiye'de okullara yönetici atamasında önlisans diploması yeterli görülmeyle birlikte, yüksek lisans ve(ya) doktora dereceleri bir zorunluluk olarak kabul edilmemektedir. Kaldı ki, bu diplomalara sahip olanlar da okullara ve teşkilatlara yöneticisi atamalarında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından görmezden gelinmekte ve herhangi bir pozitif ayrıcalığa sahip bulunmamaktadırlar. Amerika'daki eğitim ve okul yöneticilerinin "eğitim yönetimi" ve(ya) "eğitim denetimi" alanlarındaki uzmanlıklarının daha fazla nasıl artırabileceği üzerinde tartışılırken, Türkiye'de bu alanlarda yüksek lisans ve(ya) doktora diplomasına sahip öğretmenlerin okullara ve teşkilatlara yönetici olarak atamasında görmezden gelinmeleri düşündürücü ve bir o kadar da şaşırtıcıdır. Ayrıca, Türkiye'de eğitim ve okul yöneticilerinin yetiştirilmesine yönelik hizmet veren herhangi bir akademi söz konusu değildir. Bununla birlikte, Türkiye'de henüz sağlıklı bir yönetici atama ve yer değiştirme sisteminin kurulamadığı ve bu yöndeki tartışmaların hala varlığını sürdürdüğünü ifade edilebilir.

Amerika'da eğitim denetimi eyaletlerce kurulan standart ofisleri ve okul yönetim kurulları tarafından yapılmaktadır. ABD'de yapılan eğitim denetimi öğretmenlere rehberlik sağlamayı ve onları motive ederek geliştirmeyi amaçlamaktadır. Türk Eğitim Sistemindeki denetim mekanizmasında ise Amerika'nın aksine merkezi bir yapılanma mevcuttur. Türkiye'de okul öncesi ve ilköğretim kademelerindeki okullar İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde görev yapan İl Milli Eğitim Teftiş Kurulu Başkanlıklarının eğitim müfettişleri tarafından, ortaöğretim kurumları ise Milli Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatı bünyesinde görev yapan Bakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığının bakanlık müfettişleri tarafından denetime tabi tutulmaktadır. Türkiye'de okul öncesi ve ilköğretim kademelerinde yakından, ortaöğretimde ise uzaktan denetim anlayışı esas alınmaktadır.

Yükseköğretim düzeyinde ise Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının YÖK denetleme kurulu adında bir denetim mekanizması bulunmaktadır. Bu kurul, üniversiteler üzerinde denetim ve gözetim hakkına sahip bulunmaktadır.

ABD’de eğitimin finansmanından birincil öncelikli mekanizma eyaletlerdir. Amerika’da bölgeler ve federal hükümet de eğitime finansman desteği sağlamaktadır. Amerika’da öğrencilerden de bazı eyaletlerde belli miktarlarda harç alınmaktadır. Türkiye’de ise eğitimin finansmanından yalnızca Milli Eğitim Bakanlığı yetkili ve sorumludur. Bakanlık, ortaöğretim kurumlarına doğrudan maddi kaynak aktarmakta iken, ilköğretim okullarına böylesi biçimde bir maddi kaynak aktarımı söz konusu değildir. Bakanlık, her yıl Milli Eğitim Müdürlüklerine kaynak ayırmakta, bu müdürlükler ise ihtiyaç bulunan okulları belirleyerek maddi kaynak sağlamaktadır. Ancak, Türkiye’de ilköğretim okullarının sayılarının ve dağılım alanlarının oldukça fazla oluşu, her okula istenilen düzeyde yardım yapılmasını engellemektedir. Bu okullar, finansman problemlerini velilerden aldıkları bağışlardan ve diğer yollardan (kantin satışları, kermes, okul bahçesini kiralama, vb.) karşılamaya çalışmaktadır. OECD verilerine göre, 2006 yılı itibariyle, eğitime yapılan toplam (kamu ve özel) harcamalar, ABD gibi ülkelerde GSMH’nın %7’sine tekabül etmekteyken, Türkiye %2,7’lik harcamayla OECD ülkeleri arasında sonuncudur (Bkz. OECD, 2007b).

Amerika’da öğretmenlik yapabilmek için gerekli olan standartlar eyaletler tarafından belirlenmekle birlikte, öğretmenlik yapabilmek için ilgili okuldan en az dört yıllık bir lisans diplomasına ve öğretmenlik formasyonuna sahip olmak gerekmektedir. Amerika’da öğretmenler eyaletlerce bir yıllığına atanmakta ve her yıl sözleşmelerini yenilemek durumundadırlar. ABD’de öğretmenlerin işe alımında herhangi bir sınav bulunmamakla birlikte, bu ülkede öğretmenler nitelikleri ölçüsünde işe alınmaktadır. Amerika’da öğretmen olabilmek için ayrıca eyalet bazında “öğretmenlik sertifikası” almak gerekmektedir. Diğer yandan, Amerika’da öğretmenlerin ücretlerini eyaletler belirlemekte ve ödemektedir. Türkiye’de de Amerika’dakine benzer bir şekilde öğretmenlik yapabilmek için en az dört yıllık bir lisans diplomasına ve öğretmenlik formasyonuna sahip olmak gerekmektedir. Türkiye’deki öğretmen adayları üniversite eğitimlerini müteakiben “Kamu Personeli Seçme Sınavı”na (KPSS) girmekte ve ilgili öğretmenlik alanının kontenjanı dâhilinde 2013 yılında, yapılan KPSS’ye ek olarak öğretmen adaylarına “alan sınavı” uygulaması da getirilirmiş ve öğretmen adaylarının her iki sınavdan aldıkları puanların belli bir ortalamasının atama kullanılmasına karar verilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kadrolu veya sözleşmeli statüde atanmaktadırlar. Türkiye’deki kadrolu öğretmenlerin ömür boyu iş garantisi bulunmaktadır. Ayrıca, Türkiye’deki öğretmen açığını kapatabilmek amacıyla okullarda ücretli öğretmen, asker öğretmen, vekil öğretmen, vb. adları altında kısmi zamanlı öğretmenler çalıştırılmaktadır. Bu öğretmenler kadrolu olmayıp, çalışma süreleri en fazla bir yıldır. Diğer taraftan, Türkiye’deki öğretmenlerin ücretleri devlete ödenmekte ve maaş artışları hükümet tarafından belirlenmektedir.

Amerika Birleşik Devletlerinde eğitim programlarının geliştirildiği merkezi bir birim bulunmamakla birlikte, program geliştirme çalışmaları eyaletlere ve bölgelere, bazı eyaletlerde ise okullara bırakılmış bulunmaktadır. Her eyalet, kendi beklenti ve ihtiyaçlarını programlara yansıtılabilmektedir. Türkiye’de ise eğitim programlarının hazırlandığı Talim ve Terbiye Kurulu (TTKB) adında Milli Eğitim Bakanlığı merkez örgütü içerisinde bulunan bir kurul bulunmaktadır. Bu kurula bağlı olarak görev yapan program geliştirme ve araştırma-geliştirme daireleri vardır. Bu daireler, programların tasarlanmasından sorumludurlar. Oluşturulan komisyonlarda tasarlanan programlar Talim ve Terbiye Kurulu’nun kabul etmesinden sonra Bakanlıkta imzaya sunulur. Milli Eğitim Bakanının ilgili programları imzalamasıyla birlikte programlar resmi bir nitelik kazanmakta ve ülke genelindeki

tüm okullara uygulanmak üzere gönderilmektedir. Böylece, Türkiye’de özel veya devlete bağlı tüm okullarda Talim ve Terbiye Kurulu’nun hazırlamış olduğu resmi programlar uygulanmaya konulmaktadır. Bu açıdan, Türk Eğitim Sisteminde eğitim programları ile ilgili bir esnekliğin bulunmadığı ifade edilebilir. Ancak, hazırlanan bu programlar birer çerçeve program niteliğinde olup, okullar bu programları çevrenin ve bireyin ilgi ve ihtiyaçlarını da dikkate alarak geliştirebilirler. Bir başka taraftan, Amerikan okullarında hayatla bütünleşik eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütülmeğe olduğu görülmektedir. Özellikle, programların tasarlanmasında pragmatik felsefenin eğitime yansımaları olan ilerlemeciliğin temel alındığı ve programların tasarımında öğrenci merkezli tasarım yaklaşımının benimsendiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, değişen zekâ paradigması ile okullarda çoklu zekâ kuramı temelli öğrenme-öğretme etkinliklerine yer verildiği ve dersler arasında disiplinlerarası bağlantıların kurulmaya çalışıldığı belirtilmektedir. Amerika’da dersler esnektir ve genellikle dersler yalnızca okul içinde değil, okul dışında müze, spor salonu, kütüphane, hayvanat bahçesi, kamu binaları, vb. gibi okul dışı öğrenme mekânlarında da yapılmaktadır. Öğrencilerin bu yollarla birincil kaynak ve ortamlardan öğrenme deneyimine sahip olmaları sağlanmaktadır. Böylece, okul ile hayat, yani teori ve pratik arasında bir bütünlük kurulmaya çalışılmaktadır. Türk Eğitim Sisteminde özellikle öğretim programları anlamında 2005 yılına kadar daimici ve esasici eğitim felsefelerinin temel alındığı belirtilebilir. 2005 yılında yenilenen öğretim programları ile eğitimde yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı, dolayısıyla öğrenci merkezli eğitim anlayışı benimsenmiştir. Çoklu zekâ kuramı temelli etkinliklere yer vermeye çalışan okulların sayılarında da, bu anlamda, ciddi artışlar olmuştur. Ancak, özellikle devlet okullarının yenilenen ve anlayışı ve bakış açısı değiştirilen öğretim programlarına rağmen, geleneksel uygulamalara devam etmekte olduğu ve öğretmen kılavuz kitabı merkezli bir anlayışın ortaya çıktığı görülmektedir.

Amerikan öğrencilerinin geçmişe nazaran yapılan uluslararası sınavlarda (PISA, TIMMS, PIRLS, vb.) başarılar elde etmeye başladıkları gözlenmektedir. Özellikle, Amerikalı öğrencilerin 2003 yılından beri girdikleri bu sınavlarda iyi bir başarı ivmesi yakalamış oldukları görülmektedir. Amerikalı öğrenciler 2003 yılında yapılan TIMMS sınavında matematik ve fen alanlarında uluslararası başarı standardı (500 puan) üzerinde bir performans göstermişlerdir. Bir diğer taraftan, Amerikalı öğrenciler yine 2003 yılında yapılan PISA sınavında 15 yaş düzeyinde matematik alanında 483 puan ile başarı standardı altında kalarak, yirmi dördüncü olmuştur. Ancak, Amerikalı öğrenciler 2009 yılında yapılan PISA sınavında matematik alanında yine uluslararası başarı standardına yaklaşık bir puan (487 puan) elde etmişlerdir. Amerikalı öğrenciler 2009 PISA’da okuma becerisi sınavında 513 puan ile OECD ülkeleri arasında üçüncü olmuştur. Ayrıca, Amerikalı öğrenciler yine 2009 PISA’da fen alanında 502 puan alarak uluslararası başarı standardı üzerine çıkmışlardır. PISA 2003’e göre, Türkiye’nin skorları, AB ülkelerinin ve ABD’nin oldukça gerisinde kalmıştır. Türkiye’nin 15 yaş öğrencilerinin %28,3’unun matematik bilgi ve becerileri temel düzeyin altında çıkmıştır. Bu oran, Polonya ve İspanya’da %10 civarında, Portekiz’de ise %16,4’tur. PISA 2003 sonuçlarında Türkiye, her alanda OECD ortalamasının oldukça gerisindedir: OECD ortalamaları 500 olan problem çözme, matematik ve fen bilgisi alanlarında Türkiye’nin skorları sırasıyla 408, 423 ve 432’dir. 2004 yılında Türk Eğitim Sistemini analiz eden OECD ekibi, PISA 2003 performansına bakarak, Türk Eğitim Sisteminin kalitesinin uluslararası alanda oldukça geride kaldığını ve rekabetçilik anlamında oldukça kötü sonuç sergilediğini belirtmiştir. 2006 PISA sonuçlarına göre, fen alanında Türkiye, değerlendirmeye alınan OECD ülkeleri arasında sadece Meksika’dan önce yer almış ve 30 ülke arasından 29. olabilmiştir. Benzer şekilde, 2003 PISA okuma alanında Türkiye değerlendirmeye alınan 29 OECD ülkesi arasından sadece Meksika’yı geçerek 28. olmuştur. Aynı şekilde, matematik alanında Türkiye, 29

OECD ülkesi arasından yine sadece Meksika'yı geçerek ancak 28. olabilmiştir (Bkz. OECD, 2007a; Cinoğlu, 2009). Diğer yandan, TIMMS 2007'de ise Türkiye, sekizinci sınıfların değerlendirilmesinde matematikte 432, fende ise 454 almıştır ki, uluslararası ortalamalar 500'dür. TIMMS sonuçlarına göre, Türkiye ortalaması hem matematik hem de fende uluslararası ortalamasının altındadır. Türkiye'nin skorları 1999'dan 2007'ye biraz iyileşme göstermişse de uluslararası ortalamayı geçememiştir (Bkz. Gonzales ve diğerleri, 2008). Benzer durumlar 2009 PISA sınavında da görülmektedir. Bu sınavlarda da yine Türk öğrencilerin uluslararası başarı ortalamasının altında kalarak, son sıralarda yer aldıkları gözlenmiştir. Örneğin; okuma becerisi sınavında otuz dört OECD ülkesi arasında 464 puan ile 32. olmuştur. Aynı şekilde, matematik becerisi sınavında da otuz dört OECD ülkesi arasında 445 puanla 32. ve 454 puan ile fen alanında da Meksika ve Şili'nin önünde yer alarak yine 32. olmuştur. Türk öğrenciler bu sınavda, üç alanda da uluslararası başarı ortalamasının altında kalmıştır (Bkz. Fleischman ve diğerleri, 2010).

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Uluslararası ilişkilerin giderek artması, kitle iletişim araçlarının yaygın olarak kullanılması, ulusların daha iyi tanınmasına ve birbirleriyle yakınlaşmalarına neden olmaktadır. Yine, ülkelerin kalkınmasında ekonomi kadar eğitim de önemli bir rol oynamaktadır (Demirel, 2000). Bu sebeple, eğitim sorunlarının çözümlenmesinde deneyimlerden yararlanma bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak da diğer ülkelerdeki eğitim sistemlerinin araştırılması, incelenmesi ve sonuçlarından yararlanılması ve bunların kendi eğitim sistemimizle karşılaştırılıp, eğitim sistemimize yön verilmesi yararlı olacaktır (Türkoğlu, 1998). Bu nedenle, bu çalışmada da dünya eğitimi ve eğitim bilimi üzerinde çok önemli etki ve katkılara sahip olan Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi pek çok boyuttan tanıtılarak, Türk Eğitim Sistemi ile karşılaştırılması yapılmıştır.

Amerikan Eğitim Sistemi ile Türk Eğitim Sisteminin karşılaştırılması sonucunda, Amerika'nın âdem-i merkeziyetçi, Türkiye'nin ise merkezi bir eğitim yönetimi örgütlenmesine sahip olduğu görülmüştür. Türk Eğitim Sisteminde hiyerarşik basamakların azaltılması, merkezi ve otoriter bir yapılanma yerine daha demokratik, katılımcı ve yerel yapılanmaya geçilmesi önerilmektedir. Zira, merkezi yapı hemen hemen her şeyi kontrol altında tuttuğu için okullar kendilerine ait bir kimlik geliştirememekte ve karar mekanizması yavaşlamaktadır. Bu durum, okulun işleyişini zayıflatma ve merkezi birimlere daha da bağımlı kılmaktadır.

Amerika'da zorunlu eğitim süresi 12 yıl iken, bu durum ülkemizde 8 yıldır (Not. Her ne kadar 2012 yılında lise eğitimi de zorunlu hale getirilmiş olsa da, bu konudaki düzenlemeler hala devam etmektedir). Bu bakımdan, Türkiye'nin zorunlu eğitim süresini yükseltmesi ve çağdaş devletlerin seviyesine çıkarması gerektiği söylenebilir. Bir başka taraftan, ülkemizde zorunlu eğitimde okullaşma oranının (%97 civarı), Amerika'nın seviyesine (%100) yaklaştığı görülmekle birlikte, bu oranının daha da yükseltilmesi için mevcut kampanya ve projelerin (haydi kızlar okula, eğitime yüzde yüz destek, vb.) artırılması ve daha da geliştirilmesi gerekmektedir. Amerika'da ortaöğretim kurumlarına devam oranı %99 iken, ülkemizde bu oran daha düşük seviyelerde seyretmektedir. Ülkemizin, uzak eğitim hedefinde de belirtildiği gibi, çağdaş uygarlık seviyesine ulaşabilmesi için özellikle okullaşma oranını yükselterek, ortaöğretimi de zorunlu eğitim kapsamına dâhil ederek gerekli yapısal değişiklikleri bir an önce yapması gerekmektedir. Amerika'da bireyler ilgi, beceri ve ihtiyaçları noktasında üst öğrenim kurumlarına devam etmektedirler. Türkiye'de ise ilköğretimden ortaöğretime, ortaöğretimden yükseköğretime geçişte kullanılan çeşitli sınavlar (SBS, YGS-LYS, ALES, vb.) eğitim sistemini

felce uğratmakta ve eğitimi dersane bağımlı bir hale getirerek, öğrencilerin öğretim kademeleri açısından yukarıya doğru hareketliliğini engellemektedir. Bu açıdan, ülkemizde sağlıklı işleyen bir yönlendirme sisteminin kurulması çok önemli görülmektedir. Diğer taraftan, ülkemizde eğitimin finansmanı noktasında da çok ciddi sorunlar gözükmemektedir. ABD’de okullar pek çok mekanizmadan finansal destek alabilmekteyken, ülkemizde özellikle ilköğretim okullarına doğrudan bütçe ayrılmamakta ve kendi başlarının çaresine bakmaya mecbur bırakılmaktadırlar. Neticesinde de, her sene başında yaşanan “zorunlu bağış” tartışmaları güncelliğini koruyarak devam etmektedir.

Amerika’da eğitim ve okul yöneticiliği kriterleri eyaletlere göre değişmekle birlikte, eğitim veya okul yöneticisi olarak atanabilmek için pek çok eyalette yüksek lisans ve bazı eyaletlerde de doktora derecesi zorunlu tutulmaktadır. Ancak, Türkiye’de ise eğitim veya okul yöneticisi olarak atanabilmek için yalnızca öğretmen olmak ve önlisans düzeyinde mezuniyet durumuna sahip olmak yeterli görülmektedir. Amerika’da başarılı bir kariyer geçirmiş ve kendini her yönden geliştirmiş öğretmenler eğitim veya okul yöneticisi olarak atanırken, ülkemizde bu durumun aksine gelişmelerin yaşandığına şahit olunmaktadır. Ülkemizdeki bu durum Amerika ile karşılaştırıldığında, ortaya çıkan sonuç düşündürücüdür. O bakımdan, ülkemizde eğitimin ve okulların yönetiminden sorumlu olan adaylardan “eğitim yönetimi ve denetimi” alanında en az yüksek lisans düzeyinde bir derece istenmesinin uzun vadede eğitimdeki niteliği artıracığı düşünülmektedir.

Amerika’da eğitim programlarının geliştirilmesi eyaletlere, hatta bazı eyaletlerde ise okullara bırakılmış durumdadır. ABD, bu şekilde her eyaletin karakteristiğine, insan tipine ve beklentilerine uygun eğitim programları geliştirmektedir. Türkiye’de ise programlar tek bir elden hazırlanmakta ve bu programlar ülkenin her yerinde uygulanmaya çalışılmaktadır. Yani, İstanbul veya Ankara’daki ilköğretim okulları ile Hakkâri veya Trabzon’daki ilköğretim okullarında aynı program uygulanmaya zorlanmakta, ancak her şehrin arasındaki şartlar ve farklılıklar göz ardı edilmektedir. Bu açıdan, program geliştirme süreçlerinin daha fazla yerel ve okul temelli olması, yetişecek olan bireylerin beklenti, ilgi ve ihtiyaçlarına daha uygun olacağı görüşü ileri sürülebilir. Bu bağlamda, okulların program geliştirme süreçlerine dolaylı olarak değil, doğrudan katılımının sağlanması ve hazırlanan programların esnek tutularak, okulların programlara kendi ilgi, istek, ihtiyaç ve beklentilerini yansıtabilmesine de imkân verilmelidir.

ABD Eğitim Sistemi incelendiğinde, Amerika’nın vatandaşlarına çok geniş alanlarda yetişkin eğitimi verdiği görülmektedir. Türkiye’de ise yetişkin eğitiminin oldukça yetersiz olduğu gözlenmektedir. Amerika yetişkin eğitimine örgün eğitimden daha fazla kaynak ayırmakta iken, Türkiye’nin yetişkin eğitimine ciddi önemi vermediği ve bu noktada da yatırım yapmadığı görülmektedir. Bu amaçla, Türk Eğitim Sisteminde yetişkin eğitimin tüm bireylerin ilgi, ihtiyaç ve beklentilerini karşılayacak ve yaşam boyu öğrenmeyi tesis edecek bir biçimde yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

Amerika’da öğretmenlerin eyaletlerce işe alınarak, görev süresinin de bir yıla sınırlı olduğu görülmekle birlikte, ABD’deki öğretmenlerin lisansüstü eğitim programlarına özendirildiği ve yönlendirildiği görülmektedir. Amerika’da öğretmenlik görev süresinin ister istemez bir yıla sınırlı tutulması öğretmenlerin farkındalık yaratabilmek amacıyla kendilerini daha fazla eğitime ve bu noktada daha fazla öğrenme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Türkiye’de ise öğretmenler ömür boyu iş garantisine sahiptirler. Bu durum, ister istemez öğretmenleri kendilerini geliştirmekten ve bu noktada rekabetten alıkoymaktadır. Bu amaçla, öğretmenlerin kendilerini eğitim ve öğretim konularında daha fazla geliştirebilmeleri için lisansüstü eğitim programlarına

özendirilmeleri ve yönlendirilmeleri büyük önem arz etmektedir. Lisansüstü eğitim programlarına devam eden öğretmenlere her türlü destek sağlanarak, lisansüstü düzeyde öğrenim gören öğretmenler çeşitli yollarla (takdir veya teşekkür belgesi, aylıkla ödül, yıl şartı aranmadan uzman öğretmen veya başöğretmen unvanının verilmesi, yönetici atamada avantaj sağlanması, vb.) ödüllendirilmeli ve desteklenmelidirler. Bu açıdan mevcut öğretmenlik kariyer sisteminin de değiştirilerek, yalnızca lisansüstü düzeyde öğrenim gören öğretmenlere “uzman öğretmen” veya “başöğretmen” unvanlarının verilmesi öğretmenlerin lisansüstü düzeyde öğrenim görme yolunda özendirilmesini sağlayacaktır. Elbette, öğretmenlerin bu noktada yalnızca özendirilmesi değil, aynı zamanda desteklenmesi de çok önemli görülmektedir.

Son olarak, Amerikalı öğrencilerle Türk öğrencilerin yapılan uluslararası sınavlardaki (PISA, TIMMS, PIRLS, vb.) başarıları karşılaştırıldığında, Amerikalı öğrencilerin geçmişte kötü sonuçlar elde etmelerine rağmen, günümüzde Türk öğrencilerden çok daha fazla başarı sağladıkları kaydedilmiştir. Özellikle, Amerika’da çocuklara eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması yanında, akademik başarılarının da geliştirilmeye çalışılması önemli görülmektedir. Zira, anılan uluslararası sınavlardaki Türk öğrencilerin elde etmiş oldukları başarısız sonuçlar değerlendirildiğinde, Türk Eğitim Sisteminin Amerikan Eğitim Sisteminin deneyim ve birikimlerinden faydalanması gerektiği hususunu kaçınılmaz kılmaktadır. Bu amaçla, Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi ile Türk Eğitim Sisteminin karşılaştırılması üzerine yapılan bu çalışma sonunda okuyucuların farklı bakış açıları ve anlayışları kazanacakları düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- A Primer on the U.S. Public Education System (2009). *Educational attainment in the United States: 2009*. U.S. Census Bureau. Retrieved from <http://www.census.gov/hhes/socdemo/education/data/cps/2009/tables.html> (15.03.2011).
- Adams, J. Q. and Strother-Adams, P. (2001). *Dealing with diversity*. Chicago: Kendall/Hunt.
- Aksarı, M. (1997). Yabancı ülkelerde öğretmen yetiştirme sistemi. *Eğitim ve Yaşam Dergisi, Bahar*, 49-56.
- Aksoy, H. H. (2002). ABD’de eğitim yöneticilerinin istihdamında aranan nitelikler, koşullar ve ücretleri. 16-17 Mayıs. *21. yüzyıl eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi sempozyumu*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- A Nation at Risk: The imperative for educational reform*. (1983). Retrieved from <http://www.ed.gov/pubs/NatAtRisk/index.html> (15.03.2011).
- Armstrong, T. (2009). *Multiple intelligences in the classroom* (3rd ed.). Virginia, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Aydın, İ. P. (2002). Amerika birleşik devletlerinde eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi ve yönetici geliştirme akademisi örneği. 16-17 Mayıs. *21. yüzyıl eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi sempozyumu*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Aytaç, T. (2000). *Eğitimde yeni paradigmlar: Okul merkezli yönetim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Barışık, S. ve Çetinbaş, H. (2009). Beyin göçünde yükseköğrenim, Ar-Ge faaliyetleri, çokuluslu şirketlerin önemi. *Eğitime Bakış, 13*, 38-46.
- Birnbaum, M. (2009, October 02). A look at private schools. *The Washington Post*, pp. B2.
- Bolay, S., İsen, M., Türköne, M., Cafoğlu, Z., Erdoğan, İ., Kabasakal, Ö. ve Yasa, A. (1996). *Türk eğitim sistemi: Alternatif perspektif*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Boydak, H. A. (2008). *Yeni öğretim programlarına temel olan yaklaşımlar*. İstanbul: Beyaz Yayınları.
- Button, H. (1989). *History of education and culture in America* (2nd ed.). Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Campbell, L. and Campbell, B. (1999). *Multiple intelligences and student achievement: Success stories from six schools*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Cinoğlu, M. (2009). What does the PISA 2003 mean for Turkey? *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19*(1), 43-50.
- Cremin, L. (1979). *American education: The colonial experience, 1607-1783*. New York: Harper and Row.
- Demirel, Ö. (2000). *Karşılaştırmalı eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Dull, J. R. (2003). Diplomacy of the revolution to 1783. *A companion to the American revolution*. Greene, J. P. and Pole, J. R. (Eds.), Maiden, Mass.: Blackwell Publishing.
- Erdoğan, İ. (2003). *Çağdaş eğitim sistemleri* (5. baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ergün, M. (1985). *Karşılaştırmalı eğitim*. Malatya: İnönü Üniversitesi Basımevi.

- Fleischman, H. L., Hopstock, P. J., Pelczar, M. P. and Shelley, B. E. (2010). *Highlights from PISA 2009: Performance of U.S. 15-year-old students in reading, mathematics, and science literacy in an international context (NCES 2011-004)*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
- Fogarty, R. and Stoehr, J. (2008). *Integrating curricula with multiple intelligences* (2nd ed.). California: Corwin Press.
- Gillies, R. M. (2004). The effects of cooperative learning on junior high school students during small group learning. *Learning and Instruction*, 14(2), 197-213.
- Gonzales, P., Williams, T., Jocelyn, L., Roey, S., Kastberg, D. and Brenwald, S. (2008). *Highlights from TIMSS 2007: Mathematics and science achievement of U.S. fourth-and eighth-grade students in an international context (NCES 2009-001 revised)*. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
- Güçlü, N. ve Bayrakçı, M. (2004). Amerika birleşik devletleri eğitim sistemi ve hiçbir çocuğun eğitimsiz kalmaması reformu. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 51-64.
- Harmancı, F. M. (2007). Amerika birleşik devletleri eğitim sistemi. Balcı, A. (Ed.), *Karşılaştırmalı eğitim sistemleri* (2. baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Hoy, W. K. and Forsyth, P. B. (1986). *Effective supervision: Theory into practice*. New York: Random House.
- Illinois State Board of Education (2010). *Illinois learning standards*. Retrieved from <http://www.isbe.state.il.us/ils/>. (15.03.2011).
- IMF(2010).<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2010/01/weodata/weo rept.spx?sy=2007&ey=2010&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=111&s=NGDPD%2CNGDPDPC%2CPPPGDP%2CPPPPC%2CLP&grp=0&a=&pr.x=40&pr.y=10>. (17.03.2011)
- Keating, D. and Haynes, V. D. (2007, June 10). Can D.C. schools be fixed? *The Washington Post*, pp. B1.
- Kliebard, H. M. (2004). *The struggle for the American curriculum* (3rd ed.). New York: Routledge Falmer.
- Kovalik, S. J. and McGeehan, J. R. (1999). Integrated thematic instruction: From brain research to application. Reigeluth, C. M. (Ed.), *Instructional-design theories and models*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, Inc.
- Külekçi, E. ve Bulut, L. (2010). Türkiye ve ABD'deki öğretmen yetiştirme sistemlerinin karşılaştırılması. 11-13 November. *International conference on new trends in education and their implications*, Antalya, Turkey.
- Lucas, C. L. (1999). *Teacher education in America: Reform agenda for the twenty-first century*. New York: St. Martin's Press.
- Mandell, J. (1999). Edgewood under siege: Vouchers come to a Texas school. *American Educator*, 23(1), 25-28.
- McCarthy, M. M. (2000). What is the verdict on school vouchers? *Phi Delta Kappan*, 81(5), 371-378.
- MEB. (2009b). *Millî eğitim bakanlığı 2010–2014 stratejik planı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.
- MEB. (2009a). *Millî eğitim istatistikleri: Örgün eğitim 2008-2009*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.
- MEB. (2007). *64 soruda ortaöğretime geçiş sistemi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.

- Murphy, D. (1999). Vouchers and the accountability dilemmas: An AFT policy brief. *American Educator*, 23(1), 29-37.
- OECD. (2007a). *PISA 2006: Science competencies for tomorrow's world (Vol. 1: Analysis)*. Paris: OECD.
- OECD. (2007b). *Basic education: Turkey*. Paris: OECD.
- OECD (2005). OECD calls for broader access to post-school education and training. Paris: OECD.
- Oswald, L. J. (1997). School-based management. Smith, S. C. and Piele, P. K. (Eds.), *School leadership: Handbook for excellence* (3rd ed.). Oregon: ERIC Clearinghouse on Educational Management.
- Özdemir, S. M. ve Erkuş, L. (2009). ABD, İngiltere, Avustralya ve Türkiye’de öğretmen yetiştirmede akreditasyon süreci ve uygulamaları. 1-3 Ekim. XVIII. ulusal eğitim bilimleri kurultayı, Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İzmir.
- Paige, R., Esposito, J. A. and Garcia, L. Y. (2003). *Educational in the United States: A brief overview*. Washington, DC: U.S. Department of Education.
- Parkerson, D. H. and Parkerson, J. A. (2001). *Transitions in American education: A social history of teaching*. New York: Routledge.
- Schletchy, P. C. (2006). *Okulu yeniden kurmak*. Özden, Y. (Çev.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sharon, L. N. and Good, T. L. (2000). Education and society, 1900-2000: Selected snapshots of then and now. Good, T. L. (Ed.), *American education: Yesterday, today, and tomorrow*. Chicago, Illinois: The National Society for the Study of Education.
- Spring, J. H. (1998). *American education*. New York: McGraw-Hill.
- Şahin, S. (2009). Amerika birleşik devletleri eğitim sistemi. Ada, Ş. ve Baysal, N. (Eds.), *Eğitim yapıları ve yönetimleri açısından çeşitli ülkelere bir bakış*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Tansel, A. ve Güngör, N. D. (2009). Türkiye’den beyin göçü: Bir anket çalışması üzerine düşünceler. *Eğitime Bakış*, 13, 30-34.
- The World Factbook (2011). *The United states of America*. Retrieved from <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/us.html> (19.03.2011).
- Türkoğlu, A. (1998). *Karşılaştırmalı eğitim sistemleri*. Adana: Baki Kitabevi.
- Unger, H. G. (2007). *Encyclopedia of American education* (3rd ed.). New York: Fact on File, Inc.
- Urban, W. J. and Wagoner, J. L. (2009). *American education: A history* (4th ed.). New York: Routledge.
- USA Education in Brief (2009). Washington, DC: USA Department of State, Bureau of International Information Programs.
- U.S. Department of Education (2010). *Structure of U.S. education*. U.S. Network for Education Information: U.S. Department of Education.
- Ültanır, G. (2000). *Karşılaştırmalı eğitim bilimi*. Ankara: Eylül Yayınevi.

Vaughn, S., Bos, C. S. and Schumm, J. S. (2000). *Teaching exceptional, diverse, and at-risk students in the general education classroom*. New York: Allyn and Bacon.

Vinouskis, M. A. (1987). Family and schooling in colonial and nineteenth-century America. *Journal of Family History*, 12(1-3), 19-37.

Zagier, A. S. (2010, June 6). Rethinking the four-year degree. *The Washington Post*, pp. A2.

www.nces.ed.gov/programs/coe

www.nationmaster.com

www.ed.gov